ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur

Sene: 11 Teşrinisani 1932 Sayı: 124

RESMÎ KISIM

KANUNLAR

Polis Teşkilât Kanunu

Kanun numarası: 2049
Neşri tarihi: 6-6-1932

Madde 1 — Polis üniformalı ve sivil olmak üzere iki kısımdır.

Üniformalı polis de atlı ve piyade olmak üzere ikiye ayrılır. Atlı polis icabında ihdas olunur. Bunların istihdam şartları nizamname ile tesbit olunur.

Madde 2 — A: Vilâyetlerde polisin amiri «Emniyet Müdürü» veya «Emniyet memuru» dur.

MİLLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

B: Vilâyet «Emniyet Müdür» veya emniyet memurları kanun ve nizamnamelerle kendilerine verilen vazifelerden başka aynı zamanda vilâyet mıntakasında siyasî emniyet ve inzibat ve asayişe müteallik istıtlaat meselelerile de iştiğal ederler.

Madde 3 — Polis mahsus bir meslek olup mensuplarının derece, sınıf ve unvanları aşağıda gösterilmiştir.

MERKEZDE

Derece

1 Emniyet işleri umum müdürü
2 Emniyet işleri umum müdür muavini ve polis başmüfettişi
3 Emniyet işleri şube müdürleri, polis ve emniyet müfettişleri
4 Polis ve emniyet müfettiş muavinleri, emniyet işleri şube şefleri
5 Memurlar
6 Kâtipler

VİLÂYETLERDE

Derece

1 Emniyet müdürleri, polis mektepleri müdürleri, emniyet müdürlükleri şube müdürleri
2 Emniyet müdürlükleri şube müdür muavinleri, emniyet memurları, emniyet müdürlükleri şube reisleri, üniformalı ve sivil merkez memurları
3 Üniformalı ve sivil komiserler
4 Polis memurları
5 Polis namzetleri

Polis ve emniyet müfettişleri, emniyet müdürleri, üniformalı ve sivil komiserler «üçer»; emniyet memurları, polis ve emniyet müfettiş muavinleri, şube şefleri «ikişer»; polis

mektep müdürleri, emniyet müdürlükleri şube müdürleri ve muavinleri ve şube reisleri, üniformalı ve sivil merkez memurları, polis memur ve namzetleri « birer » sınıftan ibarettir.

Üniformalı polis merkez memurlarile komiserleri ve polis memur ve namzetleri polisin üniformalı kısmına, bunlardan başkası sivil sınıfına dahildir.

Üniformalı komiserlerden birinci sınıftakilere « birinci komiser », ikincidekilere « ikinci komiser », üçüncüdekilere « üçüncü komiser» denilir. Sivil memurlar da sınıflarına göre sivil merkez memuru veya birinci, ikinci, üçüncü sivil komiser unvanile anılır.

Madde 4 — İstanbul emniyet müdürlüğü 1 inci sınıf emniyet müdürlüğünün 2 derece ve Ankara emniyet müdürlüğü bir derece üstündedir.

Madde 5 — Birinci sınıftan yukarı emniyet müdürü bulunan vilâyetlerde, birinci ve ikinci sınıf emniyet müdürü derecesinde birer emniyet müdür muavini, birinci ve ikinci ve üçüncü sınıf emniyet müdürleri derecesinde şube müdürleri, birinci ve ikinci sınıf emniyet memuru derecesinde şube müdür muavinleri veya şube reisleri istihdam olunur.

Medde 6 — A: Emniyet işleri umum müdürlüğünde ve şuabatında icap ve zaruret halinde vilâyetler kadrosundan muhtelif derecelerde memur tefrik ve istihdam olunabilir.

B - Emniyet müdürlükleri şube müdür veya reisliklerine lüzumu kadar sivil veya üniformalı merkez memurile sivil ve üniformalı memur tefrik olunur.

C - Emniyet müdürlükleri şube ve kalemlerinde istihdam olunacak polis memurlarının derece ve miktarları emniyet işleri umum müdürlüğünce tayin ve tespit olunur.

Mesleğe giriş

Madde 7 — Polis mesleğine girmek için işbu kanuna tevfikan yapılacak nizamnamede tesbit olunacak vasıf ve şartları haiz bulunmak lâzımdır.

Madde 8 — Merkezde müstahdem üçüncü ve daha yukarı

derecelerdeki memurlarla vilâyetlerde müstahdem bulunan emniyet müdürleri, polis mektep müdürleri ve emniyet müdürlükleri şube müdürleri, mülkiye veya lise veya yedi senelik idadiyi ikmal etmiş hukuk mektepleri mezunu olmaları şarttır.

Madde 9 — A - Mülkiye veya hukuk mekteplerinden mezun olanlar memurin kanunundaki vasıfları haiz olmak şartile doğrudan doğruya polis merkez memurluğuna veya muadili memuriyetlere kabul olunurlar. Bu gibilerin daimî hizmete kabulü için en az altı ay namzetlik devresi geçirmeleri mecburidir; bu müddet zarfında zabıta mesleğine elverişli bulundukları mensup oldukları müdüriyetçe tasdik ve emniyet işleri umum müdürlüğünce kabul edilenler daimî hizmete naklolunurlar.

Ehliyetleri tasdik edilmiyenler hakkında dahiliye memurları kanununun ikinci maddesi hükmü tatbik edilir.

B - İhtiyat zabitliği yapmış olan ortamektep mezunlarının üçüncü ve lise mezunlarının da ikinci komiserliğe bilimtihan tayinleri caizdir. Komiserliğe bu suretle tayin olunanların bir sene tecrübeden sonra tebeyyün edecek hallerine göre memuriyetleri tasdik veya alâkaları katolunur. İmtihanlar emniyet işleri umum müdürler encümenince icra olunur.

Madde 10 — Sivil memur olabilmek için aşağıdaki vasıf ve şartları haiz bulunmak lâzımdır:

A - Polis mektebinden mezun olmak,

B - Namzetlik müddeti dahil olduğu halde üniformalı sınıfta en az üç sene istihdam olunup ehliyet, liyakat, cesaret ve irade sahibi olduğu sicil ve mahrem dosyası mündericatile tebeyyün etmek.

Madde 11 — Yukarıdaki vasıfları haiz oldukları anlaşılan üniformalı polis memurları sivil sınıfında ayrıca bir sene namzetlik devresi geçirmiye mecburdurlar.

Bu müddet zarfında bu sınıfta istidadı görülenler üçüncü sivil komiserliğe tayin ve aksi takdirde aslî sınıflarına iade olunurlar.

Üniformalı sınıfa mensup iken lüzum ve ihtiyaç üzerine muvakkaten sivil sınıfta hizmet etmiş olanların bu hizmetleri namzetlik müddetine mahsup olunamaz.

Madde 12 — Kadınlardan boy kaydi hariç olmak üzere işbu kanunda musarrah evsafı ve şeraiti cami bulunanların polisin sivil kısmında istihdamları caizdir.

Madde 13 — Merkez ve vilâyet polis idareleri tercümanlıklarına ve sair müteferrik hizmetlere meslek haricinden herhangi bir zatın tayini caiz ise de bu gibilerin hizmetleri meslekte kıdem ve derece almağa esas teşkil etmeyip hizmet lerine artık lüzum görülmediği zaman kendilerine üç aylık maaşlarını tecavüz etmemek üzere Vekâletçe tensip olunacak bir ikramiye verilerek alâkaları kesilir.

Madde 14 — Emniyet müfettişlik ve muavinlik ve memurluklarına meslek haricinden herhangi bir zatın tayini cazidir.

Bir senelik tecrübe neticesinde kifayetleri tahakkuk ederse bunlar memur hukukunu haiz olmak üzere asaleten emniyet müfettişlik ve muavinlik ve memurluklarına tayin olunabilirler.

Madde 15 — Lüzum olan vilâyetlerde zabıta tabipliği vazifesini ifa ile beraber polis memurlarının ahvali sıhhiyelerine de nezaret etmek üzere başhekim hekim kullanılır. Ayrıca lüzumu kadar ebe istihdam olunur.

İhtisasları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tasdik ve kabul edilmek şartile bunların tayinleri Emniyet İşleri Umum müdürlüğünün inhası ve Dahiliye vekâletinin tasdiki ile icra olunur.

Bu memurlar polis mesleğine dahil değildirler.

İntihap ve tayin usulleri

Madde 16 — Üçüncü maddede yazılı merkezdeki memurlardan dördüncü ve daha aşağı derecede bulunanlarla vilâyetlerde ikinci derecede bulunan memurlar emniyet işleri umum müdürünün inhası üzerine vekâletçe;

Vilâyetlerde üçüncü derecede bulunan memurlar emniyet işleri umum müdürlüğü müdürler encümeninin intihabi umum müdürün tasvibi vekâletin tasdikile;

Vilâyetlerde dördüncü derecede bulunan memurlar emni-

yet müdürlük veya memurlukları intihap hey'etinin kararı emniyet müdür ve memurluklarının muvafakatı ve valilerin tasdikile tayin olunurlar.

Üniformalı Polis namzetleri polis mektepleri ve emniyet müdür ve memurlukları intihap hey'etince intihap ve namzet olarak mektebe sevkolunurlar. Lâzımgelen şartları haiz sivil polis namzetlerinin sivil memurluğu kısmına tayinleri mahallerinin inhası üzerine emniyet işleri umum müdürlüğünce icra olunur.

Müfettişler

Madde 17 — Umum müdürlüğe merbut olmak üzere bir başmüfettişin idaresi altında muhtelif derecelerde lüzumu kadar polis müfettişi ve müfettiş muavininden mürekkep bir teftiş hey'eti istihdam olunur.

Madde 18 — A: Polis müfettişleri emniyet müdürlüğünde en az üç sene hizmet etmiş zevat meyanından veya tercihan Hukuk ve Mülkiye Mekteplerinden mezun emniyet müdürlerinden ve kaymakamlardan ve müfettiş muavinleri de polis ve sivil merkez memurluklarında ve emniyet işleri şube şefliklerinde hizmet etmiş olanlar arasından intihap ve tayin olunurlar.

Müfettişliğe ve muavinliğe bidayeten tayin olunanlar bir sene namzetlik devresi geçirirler.

Bu müddet içinde müfettişliğe ve muavinliğe kabiliyet ve kifayeti görülmiyenler evvelki derece ve sınıflarına iade olunurlar.

B: Polis müfettişlerinin mesai ve istihdam tarzları nizamname ile tesbit olunur.

TERFİ

Madde 19 — Üniformalı ve sivil memurların bir derecenin bir sınıfından yukarı sınıfına veya en yukarı sınıfından üst derecenin en aşağı sınıfına terfileri için bulundukları sınıfta en az

üç sene hizmet etmek; üçüncü, dördüncü ve beşinci derecedeki memurlar için bilmüsabaka ehliyet göstermek ve derecesine göre orta ve yüksek polis kursunu takip ve muvaffakiyetle ikmal etmiş bulunmak şarttır.

Madde 20 — Mülkiye ve hukuk mezunu merkez memurları kanunî hizmet müddetlerini ikmal eyledikleri takdirde doğrudan doğruya üçüncü sınıf emniyet müdürlüğüne tayin olunabilirler.

TAHVİL VE NAKİL

Madde 21 — Emniyet umum müdürlüğü şube müdürlükleri birinci sınıf emniyet müdürlüğü derecesindedir. İcap ve zaruret halinde emniyet işleri şube müdürleri ve polis müfettişleri sınıflarına muadil emniyet müdürlüklerine nakledilebilecekleri gibi emniyet müdürlerinin de naklen veya terfian emniyet işleri şube müdürlüklerine ve polis müfettişliklerine tayinleri caizdir.

Madde 22 — Üçüncü maddenin ikinci derecesindeki vilâyet memurları emniyet işleri umum müdürlüğü şube şefliklerine ve şube şefleri de keza maaşlarına tekabül eden memuriyetlere naklen veya terfian tayin edilebilirler.

Madde 23 — Mecburî hizmet müddetini ikmal eylemiş olan merkez ve vilâyetlerdeki polis memurları lüzumu halinde ve dahiliye memurları kanununun aradığı vasıf ve şartları haiz bulundukları takdirde aynı derece ve sınıfta bulunan diğer dahiliye memurluklarına nakil ve tayin olunabilirler.

Madde 24 —Emniyet işleri şube müdürlükleri, polis müfettişlikleri, emniyet müdürlükleri ve emniyet müdürlükleri şube müdürleri kaymakamlığa muadildir.

Bu vazifelerde bulunanlardan kanunî şartları haiz olanlar icabında kaymakamlıklara ve kaymakamlar da bu memuriyetlere naklen veya terfian tayin olunabilirler.

Madde 25 — Üniformalı ve sivil memurların bir kısmından diğerine nakilleri için geçecekleri kısım hakkında bu kanunda yazılı şartların vücudu lâzımdır.

İstifa ve mezuniyet

Madde 26 — İlk üç sene mecburî hizmet müddetini ikmal etmiş olan memurlar istifa edebilirler. Kabule şayan mazerete istinaden ve mektep masarifini vermek şartile daha evvel de istifa edilebilir. İstifa edenlerden sicilleri düzgün olanların tekrar poliste istihdamı caizdir.

İstifanın kabulünü beklemeksizin veya istifa etmeksizin vazifesini terkeden memurların bir daha polis mesleğinde istihdam olunmamak üzere kayıtları terkin olunur ve haklarında kanunî takibat yapılır. Mektep masarifini vermiyenler hakkında tahsili emval kanunu ahkâmı tatbik edilir.

Madde 27 — Memurin kanunundaki senelik mezuniyetinden maada polis memurlarına haftada yirmi dört saat izin verilir ve bunun istimali tarzları nizamname ile tesbit olunur.

Müdürler Encümeni

Madde 28 — Merkezde umum müdür muavininin riyaseti altına şube müdürlerinden mürekkep bir müdürler encümeni vardır.

İşbu encümenin kararları umumî müdürün tasdikile tamam olur.

Encümenin vazifesi şunlardan ibarettir:

A - Üçüncü derecedeki vilâyet memurlarının mesai ve faaliyetlerinin, zatî hal ve vaziyetlerinin tesbiti, intihabı, terfi ve tahvilleri;

B - Dördüncü derecedeki vilâyet memurlarının terfi ve bir vilâyetten diğer bir vilâyete tahvilleri;

C - Memurlara verilecek para mükâfatının ve mikdarının takdir ve tayini.

İnzibatî cezalar

Madde 29 — Memurin kanununun 28, 29, 30, 31, 32, 33 üncü maddelerinde yazılı hallerden başka aşağıdaki hallerde

dahi karşılarındaki cezalar verilir :

A - İhtar: Zaruret olmadan merciini tecavüz etmek;

B - Tevbih : 1 - Meslekî terbiyeyi uymıyan tavru harekette bulunmak; 2 - Teftiş veya takipleri sebepsiz uzatmak; 3 - Raporları ve tahkik evrakını vaktinde göndermemek; 4 - Bir tahkikatı kasıtsız olsa da noksan bırakmak; 5 - Teftiş için gidilecek yeri işaa etmek; 6 - Müfettişler tarafından tevdi edilen teftiş lâyıhalarına ve sorulan suallere sebepsiz olarak üç gün zarfında cevap vermemek; 7 - Bir meselenin evrakını kasıt olmaksızın zayi etmek; 8 - Vazife icabını takdir ve ifada müsamaha göstermek; 9 - Meslek terbiyesine muhalif harekette bulunmak; 10 - Nizamnameye mugayir bir şekilde giyinmek ve dolaşmak; 11 - Vazifede temaruz etmek; 12 - silâhını ve elbisesini kirli tutmak; 13 - Âmirlerinin tenbihatına riayet etmemek; 14 - Göreceği veya dolayısile muttali olacağı polisi alâkadar eden vak'a ve hadiseleri âmirine vakit ve zamanile haber vermek; 15 - Memuriyet mıntakası dahilindeki ahali ve esnaf ile lâubali olmak 16 - Herhangi bir yol, mahal veya şahsı arayıp soranları cevapsız bırakmak veya başından savmak.

C - Maaş kat'ı:

1 - Eli işten çektirilen memurlar hakkında tahkikat bittikten sonra mazeretsiz olarak en çok on beş gün zarfında fezlekesini ait olduğu makama vermemek; 2 - Mafevkinden izin almaksızın haftalık mezuniyetini muayyen saatten evvel istimal etmek ve muayyen vakitte vazifesi başına avdet eylememek; 3 - Mecmuu bir aylık maaş miktarını geçecek derecede esnaf ve tüccara borçlanmak; 4 sevkine memur olduğu eşhasın hata ve tedbirsizlik neticesi firarına sebebiyet vermek; 5 - Esliha ve cephaneden gayrı devlet malı olan eşyanın hata ve tedbirsizlik neticesi ziyaına meydan vermek; 6 - Sivil elbise ile umuma açık olan yerlerde sarhoş olmak;

D - Kıdem tenzili:

1 - Sıfat ve vazifesi dolayısile muttali olduğu tahkikat ve istihbaratı ifşa etmek; 2 - Nokta ve devriye ve nöbette uyumak;

3 - Mirî esliha ve cephanesini ihmali yüzünden kaybetmek « ayrıca bedeli ödettirilir » 4 - Üniforma ile umuma açık yerlerde işret etmek.

E - Sınıf tenzili :

1 - Âmirlerine hakaret etmek ; 2 - Vazife başında veya vazifeden dolayı madununa yahut arkadaşlarına hakaret etmek ; 3 - Madunu veya hemmertebe meslek arkadaşlarını dövmek ; 4 - Mensup olduğu emniyet müdiriyeti veya memurluğu mıntakası haricine izinsiz gitmek veya vazife icabı gittiği takdirde âmirini haberdar etmemek ; 5-Cem'i ianat nizamnamesine mugayir harekette bulunmak ; 5 - Esliha ve cephaneden gayri devlet malı olan eşyanın bilhrek ziyaına sebebiyet vermek ; 7 - Üniforma ile nmuma açık mahallerde işreti tekerrür etmek.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı halleri irtikâp edenler sınıflarının tenziline imkân bulunmıyan memurlarden ise haklarında bir sene kıdem tenzili cezasile beraber on beş günlük maaş kat'ı cezası tatbik edilir. Bu fiili tekerrür edenler memuriyetten ihraç olunur.

F - Memuriyetten ihraç :

1 - Sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, iffetşikenlik, iftira, irtikâp, irtişa, salâhiyeti kanuniyeyi ligarezin sui istimal fiillerinden herhangi birini irtikâp ettiği maddeten sabit olmak 2 - Âmirinin, infaz edilmemesi devlete zarar verecek emirlerini icra etmemek ;

3 - Mafevklerini söz veya yazı ile tehdit eylemek ; 4 - Ziyaı devletçe zararı mucip olsun olmasın bir meselenin evrakını kasten ortadan kaldırmak ; 5 - Âmirinin izin ve malûmatı olmaksızın mevkiini ve vazifesini ve halefine devretmeksizin memur olduğu nokta mevkiini terketmek « mücbir sebepler müstesnadır » ; 6 - Mezun olduğu günlerde üniforma ile veya gayri mezun olduğu günlerde bilâ vazife gerek üniforma ile ve gerek sivil olarak fuhuşhaneye gitmek veya fahişelerle irtibat ve münasebet tesis eylemek ; 7 - Âmirini her ne suretle olursa olsun söz veya yazı veya silâhla tehdit et-

mek; 8 - Masrafını maaş ve iradı ile tevzin etmeyip ötekine berikine borçlanarak ödememeyi itiyat edinmek; 9 - İfasına memur olduğu ve ifşası devletçe mazarratı mucik olan tahkikat safhalarını âmirinden gayrisine ifşa etmek; 10 - Sevkine memur olduğu eşhasın kasten firarına sebebiyet vermek; 11 - Her ne sebeple olursa olsun mafevkine filen hakaret etmek; 12- Miri esliha ve cephanesini satmak veya başkasına vermek (bedeli ödettirilir); 13 Alenî mahallerde sarhoş olarak bağırıp çağırmak veya yıkılmak veya bilâ sebep silâh atmak; 14-Herhangi bir şekilde olursa olsun karakolda veya vazife başında içki içmek; 15 - Uyuşturucu maddeleri kullanmağı itiyat etmek.

Madde 30 — Vazife icabını takdir ve ifada müsamaha devlet ve efratça mazarratı mucip olmuşsa zararın derecesine göre memur hakkında inzibatî cezalar en ağrına kadar tatbik olunur.

Madde 31 — Toplu olarak âmirlerinin emirlerine karşı itaatsizliğe veya bunların resmî muamelâtı aleyhinde müzakere ve karar ittihazına kalkışan veyahut verilen emirlerin ademi icrasını temin maksadile birleşenler; hareketlerinin ehemmiyetleri derecesine göre sınıf tenzili veya meslekten ihraç cezalarını görürler.

Madde32 — İrtikâp ve irtişaları veya vazife ve memurluk haysiyet ve şerefine uymıyan kötü itiyat ve halleri azrı ayrı iki müfettiş tarafından verilen rapor veya muhtelif iki âmirin mahrem tezkiye varakalarile teeyyüt ettiği halde maddî ve kanunî kâfî deliller bulunmamasından dolayı haklarında takibat yapılmıyan memurlar inzibat komisyonları kararile meslekten çıkarılır.

Madde 33 — Bir memura isnat olunan fiil inzibatî cezayı müstelzim olmakla beraber türk ceza kanunu mucibince cezalandırılmayı da istllzam eylediği ve inzibatî ceza hakkında karar verilebilmesi için mevcut deliller kâfi görülmiyerek mahkeme hükmüne intizar zarureti bulunduğuna kanaat edildiği takdirde inzibatî cezanın tatbiki mahkeme kararı neticesine talik olunabilir.

Madde 34 — 29 uncu maddede mezkûr cezalardan kıdem

ve sınıf tenzili gibi cezalarla bir senede üçten fazla tecziye olunupta islâhıhal etmelerinden ümit kesilen memurlar memuriyetlerinden ihraç olunur.

Madde 35 — İnzibatî cezalar merkezde inzibat komisyonu halinde içtima eden müdürler encümeni ve vilâyetlerle polis mekteplerinde polis divanları tarafından verilir. Valiler tarafından ihtar ve tevbih cezaları vilâyetlerin her sınıf polis memurları hakkında re'sen de verilebilir.

Madde 36 — Polis divanları vilâyetlerde ve polis mekteplerinde emniyet veya polis mektep müdürlerinden veya emniyet memurundan sonra gelen en yüksek dereceli ve en kıdemli komiserin riyaseti altında olmak üzere yüksek dereceli ve kıdemli iki polis âmirinden teşekkül eder.

Madde 37 — Merkezdeki dördüncü ve daha aşağı derecede bulunan memurlarla vilâyetlerdeki ikinci ve üçüncü derecede bulunan memurlar hakkında inzibat komisyonu vilâyetlerdeki dördüncü ve beşinci derecede bulunan memurlar hakkında da polis divanları tarafından memurin kanununa ve bu kanuna tevfikan tatbik olunacak inzibatî cezalara dair karar verilir.

Sicil

Madde 38 — Polis memurlarının sicillerile mahrem dosyalarının tesbit ve tasnif usulleri polis nizamnamesile tayin olunur.

Gayret ve fedakârlık karşılığı

Madde 39 — Memurin kanununun 22, 23, 24 ve 25 inci maddelerile 1850 numaralı kanunun 6 ıncı maddesindeki ahkâmdan başka aşağıdaki hallerde de naktî mükâfat verilir.

1 - Memleketin emniyet ve asayişini ve devletin menfaat-

lerini ve efradın mal can ve iffetini koruyucu yüksek hizmetleri görülenlere tam bir maaş nisbetinde.

2 - Fevkalâde ahvalde hayatını tehlikeye koyarak büyük yararlıklar gösterenlere iki maaştan bir senelik maaş miktarına kadar.

Tedrisat ve talim

Madde 40 — Polis mesleğinde tedris ve talim mekteplerde yapılır. Bunun için lüzumu kadar polis mektebi açılır.

Tedris ve talim usulleri ve şeraiti nizamname ile tesbit olunur.

Melbusat ve techizat ve tedavi

Madde 41 — Polisin hizmet ve nakliye otomobili ve otobösleri ve motorbotları ve bunların bilûmum sarfiyatı, muhabere tenvir ve teshin ve vesaiti fenniye, mefruşat ve kırtasiye ve polis merkez memurları ve başmemurlarla bu dereceden aşağı derecedeki memurların melbusat ve techizat ve bilûmum memurların kanun dairesinde verilecek tedavi masrafları ve indelicap ihdas olunacak atlı polis memurlarının yem bedeli ve memurların ve hayvanların tedavi ve kullanılacak polis köpeklerinin mubayaa ve iaşe masrafları umumiyetle devletçe verilir.

Atlı polis memurlarının zatlarına ait hayvanları vazife esnasında telef olursa bedeli emniyeti umumiye bütçesindeki tahsisattan tazmin edilir.

Madde 42 — 2 mayıs 1339 tarihli polis nizamnamesi ve dahiliye vekâleti merkez teşkilât ve vazifeleri hakkındaki 21 mayıs 1930 tarih ve 1624 numaralı kanun ile, devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair 8 mayıs 1928 tarih ve 1452 numaralı kanunun işbu kanuna muhalif hükümleri mülgadır.

407

Madde 43 — Polisin meslekî terbiyesine ve efradın kabul şartlarına ve dahilî vazifelerinin ifası suretlerine dair dahiliye vekâletince bir nizamname yapılacaktır.

Madde 44 — Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair 1452 numaralı kanuna merbut 2 numaralı cetvelin emniyet işleri umum müdürlüğünün vilâyet memurlarına ait kısmı yerine bu kanuna merbut cetvelde gösterilen teşkilât kadrosu konulmuştur.

Madde 45 — Bu kanun 1 eylûl 932 tarihinden muteberdir.

Madde 46 — İşbu kanunun hükümlerini icraya dahiliye vekili memurdur.

[Mündericatın kesretine mebni merbut teşkilât cetveli dercedilememiştir.]

HEY'ETI VEKİLE KARARLARI

1908 doğumlu Suzan hanımin türk vatandaşlığına alınmasına dair

Karar No: 13324

Aslen Fransız tebeasından olup Türk vatandaşlığına alınmasını istiyen ve vatandaşlığa kabulünü mâni bir hali olmadığı anlaşılan 1908 doğumlu Suzan hanımın 1312 numaralı kanunun 6 ıncı maddesine tevfikan Türk vatandaşlığına alınması: Dahiliye vekâletinin 18-9-932 tarihli ve 4082 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra vekilleri heyetinin 18-9-1932 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

18-9-1932

* * *

Resmî izin almaksızın Suriye tabiiyetine geçen eşhasın türk vatandaşlığından çıkarılmasına dair

Karar No: 13295

Resmî izin almaksızın Suriyeye firarla Suriye tabiiyetini iktisap ve Fransızlardan maaş alarak hükûmetimiz aleyhine faaliyette bulunan Mardin vilâyetine tâbi Nuseybin kazasının Hayat nahiyesi Girmiran mahallesinin 1 ve 7 numaralı haneleri üzerine kayıtlı Girmiran doğumlularından 1287 tevellütlü Kürt Halo oğullarından Halo oğlu Halu ile oğulları 1321 doğumlu Çiçan, 1323 doğumlu Yusuf, 1325 doğumlu Cemil ve

407

1310 doğumlu Hasanın ve keza Suriyeye firarla Fransız ordusunda hizmet kabul ettiği anlaşılan Bursa M. Kemalpaşa kazası Söğütalan kariyesi 82 numaralı hane üzerine kayıtlı 1316 doğumlu İdris oğlu İzzetin 1312 numaralı kanunun 9 uncu maddesine tevfikan Türk vatandaşlığından çıkarılması; dahiliye vekâletinin 16,24-8-932 tarih ve 4493/6158 numaralı tezkerelerile yapılan teklifleri üzerine icra vekilleri heyetinin 14-9-932 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

14-9-932

* * *

Garbî Trakyalı Fehmi bey oğlu Hüseyin Sâki efendinin türk vatandaşlığına alınmasına dair

Karar No: 13309

Aslen garbî Trakyanın İskeçe ahalisinden olup 15-6-1927 tarihinde babasile birlikte Türkiyeye gelen ve yaşının küçüklüğü hasebile tâbiiyete alınmıyan Fehim bey oğlu Hüseyin Saki efendinin 3-2-1930 tarihinde memleketimizi terk ve 20-7-930 tarihinde tekrar gelerek rüştünü ikmal ettiğinden bahsile vatandaşlığa alınmasını talep ettiği ve vatandaşlığa alınmasını mâni bir hali olmadığı anlaşıldığından 1312 numaralı kanunun 6 ıncı maddesine tevfikan istisnaen Türk vatandaşlığına alınması dahiliye vekâletinin 14-6-932 tarih ve 4060/7107 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra vekilleri heyetinin 18-9-932 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

18-9-932

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Merkezden muvakkat vazife ile ayrılacak hakim ve memurların harcırahları hakkında

Maliye vekâletinin 4-10-931 tarih ve 95 numaralı tezkeresi üzerine tetkikat, teftişat, taharriyat istikşafat gibi hizmetler için vaki olacak seyahatlerde ve cürmümeşhut tahkikatında 1846 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince kilometre hesabile yol masrafı takdir edilmesi lâzımgeldiği 17-10-931 tarih ve 14035 numaralı umumî tahriratla tebliğ edilmişti.

Maliye vekâletince 1846 numaralı kanunun değil mülkiye harcırah kararnamesinin 35 ve 36 ıncı maddelerini muaddil 10 teşrinisani 1335 tarihli kanunun birinci maddesi ikinci fıkrasının tatbiki lâzımgeleceğinin defterdarlıklara tebliğ edildiği bazı mahal C. müddeiumumiliklerinden bildirilmesi üzerine keyfiyetin tavzihi mezkûr vekâlete yazılmış ve buna cevaben varit olan tezkere ile bu tezkerede mevzubahs olan tamimin bir sureti aşağıya alınmıştır. Binaenaleyh mezkûr hususat için yukarıda yazılı 10 teşrinisani 335 tarihli kanunun birinci maddesi ikinci fıkrası mucibince eskisi gibi muamele ifası lâsımgeldiğinin dairei memuriyetleri dahilinde bulunan mahkemelerle icra dairelerine tebliği temenni olunur.

"25-11-931 tarih ve 60 numaralı umumî telgrafa zeyildir.

Memurların tetkikat, tahkikat istikşafat gibi muvakkat bir vazife ile vaki olacak seyahatlarında ve cürmü meşhut tahkikatında yol masraflarının 15 mayıs 1335 tarihli harcırah kararnamesi ve müzeyyelâtı hükümlerine mi yoksa 1846 nu-

maralı kanunla tesbit olunan esasa göre mi verileceğinde bazı malmemurlarınca tereddüt edildiği görülmüştür.

1846 numaralı kanunun mevkii mer'iyete vaz'ına kadar 335 tarihli harcırah kararnamesinin dördüncü maddesinin birinci fıkrası mucibince memuriyeti daime veya muvakkate ile veya esnayı memuriyette bir vazifei resmiyenin ifası maksadile bir mahalle izam olunanlara muayyen tarifeli vesaitle seyahatta muayyen derecat üzerinden tarife mucibince bilet esmanı gayri muayyen vesaitte ise işbu kararnamenin beşinci maddesine tevfikan saat hesabile yol masrafı verilmek ve 36 ıncı maddenin tadili hakkındaki kararnamenin birinci maddesinin ikinci fıkrasındaki hususat için vaki seyahatlerde ise masarifi vakiai nakliye nisbetinde yol masrafı tesviye olunmakta idi. 1846 numaralı harcırah kanununun birinci maddesi 335 tarihli kararname mucibince gayri muayyen tarifeli vesaikle vaki olacak seyahatlerde saat hesabile masrafı ve muayyen tarifeli vesait ücretlerile aile masraflarını tadil etmiş olup mevaddı muvakkate faslının tadili hakkındaki kararnamenin birinci maddesinin ikinci fıkrasına muvakkat memuriyetlerden tahsisen zikredilmiş bazıhizmetler için vazedilmiş olan hususî hüküm elyevm mer'i bulunmuştur.

Bu itibarla bir vilâyet veya kaza merkezinden bilinfikâk bir dairei malûme dahilinde tetkikat, taharriyat ve tahkikat istikşafat gibi bir hizmet için vaki olacak seyahatlerde ve cürmü meşhut tahkikatında kat olunan mesafeye bakılmaksızın yalnız mesarifi nakliyeyi vakıa nisbetinde yol masarifi ile merkezi memuriyetten infikâkten merkezi memuriyete avdete kadar geçen müddete göre seyahat ve ikamet yevmiyesi verilmesi icap eder Bu hüküm hilâfına olarak şimdiye kadar tediyat vaki olmuş ise yukarıda tesbit edilen esasa ircaı lâzımdır. Bu yolda muamele yapılmak üzere işbu tahriratı umumiyeden kâfi miktarının malmemuruna tevdiini ve keyfiyetin alâkadar sair devaire de tebliğını tamimen rica ederim efendim.

* * *

Zürradan olan borçlular aleyhine yapılacak tahriri müracaatlara pul vazedilmiyeceğine dair

Maliye vekâletinden varit olan tezkerede zürradan olan borçlular aleyhine icraî takibatı tahrik için Ziraat bankası tarafından vaki olan tahrirî müracaatlara dair evrakın bazı icra dairelerince damğa resmine tâbi tutulmak istenildiği ve halbuki 1-7-932 tarihinde mevkii meriyete giren 27-6-932 tarih ve 2306 numaralı kanunun birinci maddesiyle münhasıran zürraa ve zürradan müteşekkil ziraî kooperatiflerle kooperatif birliklerine ait olan bu kabil müracaat evrakı damğa resmine tâbi tutulmuş olduğu bildirilmektedir.

Bahsedilen kanun ahkâmı dairesinde muamele ifası lüzumunun icra dairelerine tebliği temenni olunur efendim. 31-8-933

***

Sui niyetle dava açan veya davayi uzatanların tecziyeleri lüzumuna dair

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 422 inci maddesinin; sui niyet sahibi olan müddeaaleyh yahut bir gûna hakkı olmadığı halde dava etmiş olan tarafın yüz liraya kadar para cezasına mahkûm edilebileceği ve bu haller vekilden sadır olmuş ise para cezasının vekil hakkında tayin olunacağı hakkındaki hükmünün tatbik edilmemesi yüzünden bir takım haksız davaların açıldığı ve sui niyet sahibi müddeaaleyhler tarafından da bir çok davaların talikten talika uğratıldığı cari muhabere ve şikâyetlerden anlaşılmaktadır.

Dava hakkının sui istimaline ve müddeaaleyhlerin sui niyetle hareket etmelerine mahal kalmamasını teminen vazedilmiş

olan bu hükmün tatbikına itina edilmesi lüzumunun dairei memuriyetiniz dahilinde bulunan bilumum mahkemelere tamimen tebliği temenni olunur efendim. 16-11-932

* * *

Artırma ve üstünde bırakılma muamelelerinin İcra ve iflâs kanununa tevfikan ifasına dair

30-3-930 tarih ve 3503 No: lu umumî tahrirata zeyildir: Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 569 ve sonraki maddeleri mucebince şuyuun izalesi hakkındaki taleplere binaen sulh mahkemesince verilecek hükmün lâzimülinfaz bir ilâm olmak itibarile devairi icraiyeden devren faizi istenildiği takdirde infazına bir manii kanunî görülememiş olduğu tamimen tebliğ edilmiş ise de ahiren temyiz mahkemesi icra ve iflâs işleri tetkik hey'etince artırma ve üstünde bırakılma muamelelerinin ve bunlara müteferri sair muamelâtın icra ve iflâs kanunu ahkâmına tevfikan ifası hâkimin tayin edeceği memura ait olup icra dairesinin vazifesi haricinde bulunduğu içtihat ve kabul edilmiş olmasına göre bu dairede muamele ifasının dairei memuriyetleri dahilinde bulunan mahkemelerle icra dairelerine tebliği temenni olunur efendim. 16-11-932

* * *

Gayri menkule ve aile hukukuna mütedair hükümlerin kat'iyet kespetmedikce icra ve infaz olunamıyacağına dair

Gayri menkule ve buna müteallik aynî haklara ve aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümlerin kat'iyet kesbetmedikçe icra olunamayacağı hukuk U. muhakemeleri kanununun 443

510

üncü maddesinde musarrah iken bir çok icra dairelerince mezkûr kanunun 442 inci maddesindeki tashihi kararın icrayi tehir etmeyeceği kaydına istinaden temyiz mahkemesinin tasdikiyle kat'ileşmiş addolunarak tashihi karar müddetinin geçmesi veya tashihi karar neticesi beklenilmeden bu gibi ilâmların infazı cihetine gidildiği cari muhabereden anlaşılmaktadır.

Tashihi karar ve temyizin icrayi tehir etmemesi; hukuk U. muhakemeleri kanununun 443 üncü maddesinin son fıkrası mucibince gayri menkule ve buna müteallik aynî haklara ve aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümlerin kat'iyet kesbetmedikçe icra olunmaması hakkındaki istisnaî sarahatla mukayyet olup tashihi karar hakkındaki tahkikat neticelenmedikçe hüküm henuz kat'iyet kesbetmemiş addolunmak lâzımgeldiği temyiz mahkemesi icra ve iflâs dairesinin kararı ve birinci hukuk dairesinin mütaleası cümlesinden bulunmasına göre karar ve mütalea dairesinde muamele ifası lüzumunun memuriyetiniz dahilinde bulunan bil'umum mehakim ve icra dairelerine tamimen tebliği temenni olunur efendim

13-11-932

611

GAYRİ RESMÎ KISIM

Şikâyet ve itiraz sebep ve müddetleri, temyizi kabil karar ve müddetler, müruru zaman ve hakkı düşüren hal ve müddetler, alelûmum müddet ve mehiller, cezaî müeyyideler

Yazan: Adliye Vekâleti Hukuk İşleri Müdürü
Yusuf Kemalettin Bf.

— Geçen nushadan mabaat —

Üçüncü sıra · İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hükûmet tarafından ruhsatnameli doktor, eczacı ve ebelerin alacakları ve borçlu ile ailesi efradının tedavi ve bakım masrafları,

Madde 217 — Masaya ait hiç bir hal bulunmazsa iflâs dairesince tasfiyenin tatiline dair verilen kararın ilânında alacaklılar tarafından otuz gün içinde iflâsa müteallik muamelelerin tatbikına devam edilmesi istenilerek masrafı peşin verilmediği takdirde iflâsın kapatılacağı yazılır.

Madde 218 — Basit tasfiye usulünün tatbikı halinde iflâs dairesi alacaklıları yirmi günden az ve iki aydan çok olmamak üzere tayin edilecek müddet içinde alacaklarını ve iddialarını bildirmeğe ilânla davet eder.

Madde 219 — Tasfiyenin adi şekilde yapılması halinde icra kılınacak ilânda alacaklılara ve istihkak iddiasında bulunanlara alacaklarını ve istihkaklarını ilândan bir ay içinde kaydettirmeleri ve delillerinin asıl veya musaddak suretlerini tevdi eylemeleri (fıkra; 2) hilâfına hareket cezaî mesuliyeti müstelzim olmak üzere müflisin borçlularının

bir ay içinde kendilerini ve borçlarını bildirmeleri (fıkra: 3) müflisin mallarını her ne suretle elinde bulunduranların o mal üzerindeki hakları mahfuz kalmak şartile bunları bir ay içinde daire emrine tevdi etmeleri (fıkra: 4) ilândan nihayet on gün içinde toplanmak üzere alacaklıların ilk içtimaa gelmeleri (fıkra: 5) gösterilir.

Madde 220 — Reddedilen miras ların ölünün sıfatına göre iflâs idaresince tasfiyesi lâzım geldikte kayıt müddeti on güne indirilir.

Madde 228 — İflâs idaresi istihkak iddiasını reddederse üçüncü şahsa dava açılması için yedi günlük mühlet tayin ve tebliğ eder.

Madde 232 — Alacaklıların kaydi için muayyen müracaat müddeti geçtikten sonra yirmi gün içinde iflâs idaresi 206 ve 207 inci maddelerde yazılı hükümlere göre alacaklıların sırasını gösteren bir cedvel yapılır.

Madde 236 — İflâs idaresi alacağı kabul ederse alacaklılar sıra cedvelini düzeltir ve bunu ilân ile alacaklılara bildirir.

Madde 237 — İkinci toplanma ilânı en az yirmi gün evvel yapılır.

Madde 242 — İflâs idaresince gayri menkule müteallik satış ilânı en aşağı bir ay evvel yapılır.

Madde 243 — Artırma bedeli gayri menkul kıymetin yüzde yetmiş beşini bulmamış ve şayet satış isteyenin alacağına rüchanı olan diğer alacaklılar o gayri menkul ile temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazlaya da çıkmamış olduğu takdirde en çok artıranın taahhüdü baki olmak üzere gayri menkul artırma ilânında gösterilen on beş gün nihayetinde artırana ihale edilir.

Menkul satışlarında ikinci artırma ilk artırmayı takip eden on gün içinde yapılır.

Madde 249 — Pay cedveli ve son hesap iflâs dairesine bırakılır ve orada on gün kalır.

Madde 256 — İflâs açıldıktan altı ay içinde tasfiye edilmek lâzımdır.

Madde 262 — İcra dairesi ihtiyatî haciz kararının bir suretini üç gün içinde alacaklı ve borçluya ve icabında üçüncü şahsa tebliğ eder.

Madde 264 — Dava açılmadan veya icra takibine başlanmazdan evvel ihtiyatî haciz yaptırmış olan alacaklı kararın kendisine tebliğinden yedi gün içinde takip talebinde bulunmağa veya dava açmağa mecburdur. (Fıkra : 1)

İhtiyatî haciz konulduktan sonra alacaklının isteyeceği icra takibine karşı borçlunun itirazı halinde alacaklı tebliğ tarihinden beş gün içinde tetkik merciinden itirazın ref'ini istemeğe veya dava açmağa mecburdur. (Fıkra : 2)

Tetkik mercii itirazın ref'i talebini reddederse alacaklının karar tarihinden beş gün içinde dava açması lâzımdır. (Fıkra : 3)

İhtiyatî haciz alacak davasının görüldüğü sırada konulmuş olursa mahkemece esas hakkında verilecek hükmün tefhiminden itibaren iki ay içinde alacaklı takip talebinde bulunmağa mecburdur. (Fıkra: 4)

Madde 270: Son fıkra — İcra dairesi üzerlerinde hapis hakkı bulunan eşyanın bir defterini yapup rehinleri paraya çevirme yolile takip talebinde bulunması için kiralıyana on beş günü geçmemek üzere münasip bir müddet verir.

Madde 271 — Gizlice veya cebirle götürülmüş eşya nakillerinden on gün içinde zabıta kuvvetile geri alınabilir.

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayri menkulün müddeti bittikten bir ay içinde mukavelenamenin icra dairesine ibrazile tahliyesi istenebilir. Bunun üzerine icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayri menkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Madde 276 — Tahliyesi istenen yerde kiracıdan başka bulunan şahsı resmi bir kayit göstererememekle beraber daireye ibraz olunan mukavelename tarihinden evvelki bir zamandanberi orayı işgal etmekte bulunduğunu beyan eder ve bu beyanı icra memuru tarafından mahallinde yapılacak tahkikatla teeyyüt ederse tahliyesini tehir ile keyfiyeti üç gün içinde tetkik merciine bildirir.

Merci tarafları dinliyerek icabına göre taraflardan birinin yedi gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumuna karar verir.

Madde 278 — 1 - Mü'tat hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya acizden veyahut iflâstan evvelki iki seneyi geçmemek üzere bu müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Madde 279 — 2: A — Borçlu tarafından mevcut bir parayı temin için yapılan rehinler,

B — Para veya mutat ödeme vasıtalarından gayri bir surette yapılan ödemeler.

C — Vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler borcu ödemeyen bir borçlu tarafından hacizden veya malı bulunmaması sebebile acizden veyahut iflâsın açılmasından evvelki bir sene içinde yapılmış ise yine batıldır.

Madde 287 — Konkordato talebini muvafık görürse tetkik mercii iki aylık bir mühlet verir ve bir komiser tayin eder. Bu mehil komiserin teklifi üzerine iki ayı geçmemek üzere uzatılabilir.

Madde 292 — Alacaklılar komiser tarafından yirmi gün içinde alacaklarını bildirmiye ilânla davet olunur. Bu müddet geçtikten sonra komiser konkordato teklifini müzakere etmek için alacaklılarını toplanmıya tekaddüm eden on gün içinde vesikaları tetkik edebileceklerini kendilerine haber verir.

Madde 294: Son fıkra — Müzakere neticesinde tutulan konkordato zaptının imzasını müteakip on gün içinde vukua gelen iltihaklar kabul olunur.

Madde 295 — Konkordatoya muvafakat etmiyen alacaklı müşterek borçlulara ve borçlunun kefillerine ve borcu tekeffül edenlere karşı bütün haklarını muhafaza edip konkordatoya muvafakat etmiş olan alacaklı dahi kendi haklarını yukarıdaki kimselere ödeme mukabilinde temlik teklif etmek ve onlara toplanmanın günü ile yerinden, en aşağı on gün evvel haber vermek şartile bu hükümden istifade eder.

Madde 296 — Komiser toplanmayı takip eden on gün bittikten sonra konkordatoya müteallik bütün evrakı esbabı mucibeli mütalâanamesile birlikte mahkemeye verilmek üzere icra dairesine tevdi eder.

Madde 300 — Konkordato hakkındaki hüküm kat'ileşince yapılan ilândan itibaren 287 inci madde hükmüne göre verilen mühletin hükümleri biter.

Madde 301 — Konkordato tasdik olunmaz veya mühlet kaldırılırsa alacaklılardan birinin on gün içinde vukubulacak talebile iflâs yolile takibe tâbi olan borçlunun derhal iflâsına karar verilir.

Madde 302 — Mahkeme konkordatonun tasdiki kararında alacakları itiraza uğramış alacaklılara dava için on gün mehil tayin eder.

Madde 310 — On numaralı bende göre 178 inci madde hükmüne riayet etmeyip te bir sene içinde iflâsı vukubulacak olan şahsı taksiratlı müflis addolunur.

Madde 318 — 317 inci maddeye tevfikan icra vekilleri heyetince tayin edilen mıntakalarda fevkalâde hallerde hususile devamlı iktısadî buhranlar sebebile kusuru olmaksızın taahhütlerini ifa edemiyen borçlunun mühletin hitamında borçlarını tamamen tediye edebileceğini ahval ümit ettiriyorsa tetkik merciinden nihayet altı ayı geçmemek üzere bir mühlet istiyebilir.

Madde 323 — 206 ıncı maddede ikinci, üçüncü sıra alacaklılar lehinde vazedilmiş bir senelik ve 278, 279 uncu maddelerde yazılan bir senelik müddetler ve rehinle temin edilmiş alacakların faizi için rehin hakkı fevkalâde mühletin devamı müddetince uzatılır.

Madde 327 — 317 inci madde hükümlerine göre tayin olunan müddet içinde borçlunun istidası üzerine tetkik mercii tarafından verilen fevkalâde mühlet - bunu icap ettiren sebeplerin borçlunun kusuru olmaksızın devam etmesi halinde - nihayet dört ay için uzatılabilir.

Madde 329 — Fevkalâde mühletin bitmesinden sonra başlıyan altı ay içinde konkordato mühleti verilemiyeceği gibi yeniden fevkalâde mühlet de verilmez.

Madde 352 — Tetkik mercii iki tarafın ifadelerini ve bütün delil-

Madde 270: Son fıkra — İcra dairesi üzerlerinde hapis hakkı bulunan eşyanın bir defterini yapup rehinleri paraya çevirme yolile takip talebinde bulunması için kiralıyana on beş günü geçmemek üzere münasip bir müddet verir.

Madde 271 — Gizlice veya cebirle götürülmüş eşya nakillerinden on gün içinde zabıta kuvvetile geri alınabilir.

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayri menkulün müddeti bittikten bir ay içinde mukavelenamenin icra dairesine ibrazile tahliyesi istenebilir. Bunun üzerine icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayri menkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Madde 276 — Tahliyesi istenen yerde kiracıdan başka bulunan şahsı resmi bir kayit gösterememekle beraber daireye ibraz olunan mukavelename tarihinden evvelki bir zamandanberi orayı işgal etmekte bulunduğunu beyan eder ve bu beyanı icra memuru tarafından mahallinde yapılacak tahkikatla teeyyüt ederse tahliyesini tehir ile keyfiyeti üç gün içinde tetkik merciine bildirir.

Merci tarafları dinliyerek icabına göre taraflardan birinin yedi gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumuna karar verir.

Madde 278 — 1 - Mü'tat hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya acizden veyahut iflâstan evvelki iki seneyi geçmemek üzere bu müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Madde 279 — 2: A — Borçlu tarafından mevcut bir parayı temin için yapılan rehinler,

B — Para veya mutat ödeme vasıtalarından gayri bir surette yapılan ödemeler.

C — Vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler borcu ödemeyen bir borçlu tarafından hacizden veya malı bulunmaması sebebile acizden veyahut iflâsın açılmasından evvelki bir sene içinde yapılmış ise yine batıldır.

Madde 287 — Konkordato talebini muvafık görürse tetkik mercii iki aylık bir mühlet verir ve bir komiser tayin eder. Bu mehil komiserin teklifi üzerine iki ayı geçmemek üzere uzatılabilir.

Madde 292 — Alacaklılar komiser tarafından yirmi gün içinde alacaklarını bildirmiye ilânla davet olunur. Bu müddet geçtikten sonra komiser konkordato teklifini müzakere etmek için alacaklılarını toplanmıya tekaddüm eden on gün içinde vesikaları tetkik edebileceklerini kendilerine haber verir.

Madde 294: Son fıkra — Müzakere neticesinde tutulan konkordato zaptının imzasını müteakip on gün içinde vukua gelen iltihaklar kabul olunur.

Madde 295 — Konkordatoya muvafakat etmiyen alacaklı müşterek borçlulara ve borçlunun kefillerine ve borcu tekeffül edenlere karşı bütün haklarını muhafaza edip konkordatoya muvafakat etmiş olan alacaklı dahi kendi haklarını yukarıdaki kimselere ödeme mukabilinde temlik teklif etmek ve onlara toplanmanın günü ile yerinden, en aşağı on gün evvel haber vermek şartile bu hükümden istifade eder.

Madde 296 — Komiser toplanmayı takip eden on gün bittikten sonra konkordatoya müteallik bütün evrakı esbabı mucibeli mütalâanamesile birlikte mahkemeye verilmek üzere icra dairesine tevdi eder.

Madde 300 — Konkordato hakkındaki hüküm kat'ileşince yapılan ilândan itibaren 287 inci madde hükmüne göre verilen mühletin hükümleri biter.

Madde 301 — Konkordato tasdik olunmaz veya mühlet kaldırılırsa alacaklılardan birinin on gün içinde vukubulacak talebile iflâs yolile takibe tâbi olan borçlunun derhal iflâsına karar verilir.

Madde 302 — Mahkeme konkordatonun tasdiki kararında alacakları itiraza uğramış alacaklılara dava için on gün mehil tayin eder.

Madde 310 — On numaralı bende göre 178 inci madde hükmüne riayet etmeyip te bir sene içinde iflâsı vukubulacak olan şahsı taksiratlı müflis addolunur.

Madde 318 — 317 inci maddeye tevfikan icra vekilleri heyetince tayin edilen mıntakalarda fevkalâde hallerde hususile devamlı iktısadî buhranlar sebebile kusuru olmaksızın taahhütlerini ifa edemiyen borçlunun mühletin hitamında borçlarını tamamen tediye edebileceğini ahval ümit ettiriyorsa tetkik merciinden nihayet altı ayı geçmemek üzere bir mühlet istiyebilir.

Madde 323 — 206 ıncı maddede ikinci, üçüncü sıra alacaklılar lehinde vazedilmiş bir senelik ve 278, 279 uncu maddelerde yazılan bir senelik müddetler ve rehinle temin edilmiş alacakların faizi için rehin hakkı fevkalâde mühletin devamı müddetince uzatılır.

Madde 327 — 317 inci madde hükümlerine göre tayin olunan müddet içinde borçlunun istidası üzerine tetkik mercii tarafından verilen fevkalâde mühlet - bunu icap ettiren sebeplerin borçlunun kusuru olmaksızın devam etmesi halinde - nihayet dört ay için uzatılabilir.

Madde 329 — Fevkalâde mühletin bitmesinden sonra başlıyan altı ay içinde konkordato mühleti verilemiyeceği gibi yeniden fevkalâde mühlet de verilmez.

Madde 352 — Tetkik mercii iki tarafın ifadelerini ve bütün delil-

lerini ve iddia ve müdafaalarını dinledikten sonra nihayet beş gün içinde kararını verir.

Madde 355 — Devlet işlerinde veya hususî müesseselerde bulunan borçlu memur veya müstahdemlerin maaş ve ücretlerinden kesilmesi için icra dairesinden yapılacak tebliğatın kanunî muhatapları haczin icra edildiğini ve borçlunun maaş ve ücreti miktarını nihayet bir hafta içinde bildirmiye mecburdur.

[Mabaadi var]

Tashih

121 ve 122 numaralı Adliye Ceridesinde intişar eden [bir ceza mes'elesi hakkında temyiz mahkemesi ceza hey'eti umumiyesinin kararı] serlâvhalı yazının tertibinde vukubulan hatalar berveçhi ati tashih ve itizar olunur:

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
2215	35	itilafın	ihtilâfın
2216	10	karar	kararlar
2217	20	davasının	davacının
»	24	kâfidir?	kâfidir.
»	34	taralından	tarafından
2301	2	—	başı 121 inci sayının 2214 üncü sahifesindedir.
2303	27	muvazenesizliği	muvazenesizliğin
2305	20	olanlarda	olanlarada
2305	27	eder.	eder)
2306	1	olara	olarak

Hâkimlerin idaresi münasebetile:

Hukuk Karşısında

HAKKANİYET VE NISFET

Müellifi
Brüksel bidayet hâkimlerinden
Hanri de Page

Mütercimi
İstanbul ticaret M. hâkimlerinden
I. Hakkı

Fasıl

III

Hakkaniyet Menşe'leri

Les origines de l'équité

[Baş tarafı 119-122-123 numaralı nüshalardadır]

Usule mütedair bazı mülâhazat dermeyanı icap ediyor. Hukuk mefhumunun menşei üzerinde tamamen tarihî olarak bir tetkik yapmak çok nazik bir meseledir.

Bugünkü telâkkimizi mebdeihareket ittihaz ederek hakkaniyetin ilk şekillerini tekrar tesis edebilmenin hayalî birşey olduğunu vehlei ulâda dermeyan edelim. Muhayyelemizdeki telâkkiler, en son tekâmül etmiş şekillerdir. Bunların arkasında birçok müessirat zümresi, her türlü tehavvülât safhası mevcuttur. Bizim düşünme tarzımızla iptidaî kavimlerin düşünme tarzları arasında nihayetsiz bir mesafe vardır. O suretle ki eğer biz menşeindeki hukukun hakiki itadesini tekrar tesis etmek

istesek telekkiyatı hazıramızın bu hususta hiçbir yardımı olmıyacaktır. Hatta bu telekkiler neticede bizi hataya düşürebilir.

Bu sebeptendir ki bizim medeniyetimizi tanımamakla beraber şayanı gıpta fikir ve manevi bir inkişaf derecesine ulaşmış olan kavimlerin telâkkilerini ancah büyük bir ihtiyatla kabul etmek lâzımdır. Romalılar ve umumiyetle 19 uncu asra kadar garbî Avrupa akvamı bu kavimler meyanındadır. Burada da afakî bir taharri; hakkaniyet mefhumunun teşekkülüne hadim olan unsurların tetkikini; ancak belki de çok mütekâmil ve bu sebepten dolayı menşeindeki manzarasını kaybetmiş olan bir hadisenin tezahürü karşısında bulunduğumuz halini nazara almak suretile yapılabilir.

Bundan başka her kavme mahsus siyasî ve içtimaî ahval ve şeraiti de nazarı dikkate almak lâzımdır. Bu ahval ve şerait ekseriya tekâmül kavsini büsbütün tadil eder ve Romada hakkaniyet mefhumu pretörlerin kazasında şayanı dikkat bir surette yer bulmuştur.

Filhakika, Roma teşkilâtında (Aebutio) kanunu zamanından sonra pretör hakkı tayin ve indelhacce onu tadil etmek hususunda kanunen kendisine tanılmış bir kuvveti haizdi. Esaslı bir şümule malik olan bu kanun filiyatta aşağı yukarı vazıı kanunun müdahalesini faydasız bir hale getirmişti. Bundan Romalıların, şiddetli ahkâmı ihtiva eden hemen her mevzuatı hukukiyede görülen ve bazan vahim neticeler tevlit eden hukuku mektube ile hakkaniyetin taaruzu devresini tanımadıkları neticesi çıkar. Onlarda hakkaniyet feylesofları işgal eder. Bizde ise hakkaniyet ile hukukçular meşgul olur.

Bununla beraber Romanın hukukun zarurî olan alestikiyeti hakkında edindiği vazıh mefhum sayesinde, pretöre, bu hususî hallerin hakiki vazıı kanununa, mevzuatı hukukiyesini hukukun en yüksek derecesine çıkaran salâhiyetleri tevdi ettiğini zannetmemelidir. Aebutio kanunu bir usul kanunudur, ondan ileri geçemez. Ve bu hiç te meş'ur bir surette olmamıştır. Nihayet, dehanın tesadüfî bir eseri ile bu müessese vücut bulmuştur. İşte bu vaziyet, Romada hukuk ile hakkaniyet arasında hiçbir zaman tezat vukua gelmediğini belki de bir terkip ve imtizaç hasıl olduğunu izah eder. Romalıları eski Jus civile'nin dar telakkilerinden kurtarıp hukukunu hiçbir arızaya maruz kalmaksızın bugün hayret ettiğimiz dereceye isal etmesinin sebebinin tamamen usulü olan bu kanun olduğunu müşahede etmek hayretimizi daha ziyade arttırır.

Görülüyor ki hakkaniyet bütün mevzuatı hukukiyedeki mürekkep ve umumî (in conereto) şeklile tetkik edilecek olursa menşe'lerine

5/6

ait taharri sahası kâfi derecede darlaşmış olur. Bununla beraber daha müsait bir saha arzeden diğer bir hukuk sistemi mevcuttur ki o da Anglo sakson hukukudur. İngiliz hukukşinaslarının Commun law ve Equity üzerindeki eserleri bilhassa pek eski hukuk ve onun tekâmülünün makanizması hakkında şayanı mülâhaza birçok müşahedelerle doludur. Bundan başka İngiltere Westminiterin adi kazasile hal ihtilâfında bulunan hakiki hakkaniyet mahkemelerini tanıyan yegâne memlekettir. Diğer taraftan an'anaya çok merbut olan İngiliz kavminin tesiratı hariciyeden pek az müteessir olduğunu daima esas itibarile kapalı bir muhit teşkil ettiği malûmdur. Bundan kendi sahasında inkişaf etmiş bir hukuk küllü karşısında bulunduğumuzu ve tekâmül hattının belki diğerlerinden daha saf olduğu neticesini çıkarıyoruz. Müessesatın tarihî noktai nazarından bu hassaten kıymetli bir unsur teşkil eder.

* * *

Bedihi olan birşey varsa o da hukukun menşeinde cemiyet halinde yaşıyan insanlara hâkim olan hakkaniyet mefhumu gayri malûm birşey idi. Ve çok uzun bir zamanda meçhul kaldı. Fakat bu müddetin devamı her kavme göre değişir.

Bu iddiayı tevsik için iki delil irae olunabilir:

Birincisi — Hakkaniyet için serdedilen bütün tariflerden anlaşıldığına göre hakkaniyet, hukukun şiddetini tahfif ve boşluklarını imlâ ettiği için onunla taaruz eder. Eğer hukuk hakkaniyet ile taaruz ediyorsa bu onun mevcudiyetini ifham eder.

İkincisi — Bütün iptidai kavimlerde hukukun tezahürü için aldığı manzaradan inbias eder. O, muhtasar, adet itibarile az, kaba, sert her türlü terkip fikrile gayri kabili telif kaidelerin hey'eti mecmuasıdır. Fikrî inkişafın besateti, temyiz ve alestikiden mahrumiyeti kâmile gibi ahval, Romalıların muhtelif münasebetler altında yerleşen mevcudat arasında nisbî müsavat olarak telâkki ettikleri Aequumden ve Yunanilerin nizam ve nisbet dedikleri şeyden ilk insan haleti ruhiyelerinin nekadar uzak olduğunu gösterir. İptidalardaki hem hukukunun bizim adalet telâkkilerimizle hiçbir iştirak noktası yoktur.

Bununla beraber muayyen bir devrede bu mefhum artık doğmıya başlıyor ve Aequum kendisini hissettiriyor ve hakkaniyetin neşrolunan kanun ve örfler kadar adaletin tezahürüne iştirak ettiği anlaşılıyor. Meşhur (hakka girmek için kanundan çıkalım) kelimesinin menbaını araştırmak için belki de cemiyetler tarihinin ilk zamanlarına kadar çıkacağız.

Niçin ve nasıl bu tahavvül vücuda geldi?

Asırlardanberi, felsefenin bunun cevabını verdiği zannolunur. Yunanistanda Chrysippe Romada Siseron ve bütün (Stoicienne) ler doğruluk mefhumunun menbaının fıtrî bir kuvvetten ibaret olduğunu iddia ediyorlar. Halbuki Horas ve Epiköryenler hukukta bir fayda mukavelesi tasavvur ediyorlar (bazı muameleler zararlı olduğu için onların doğru olmadığı söylendi. Tekrar yapılmamak için hukuk vazolundu.) «Horay» görülüyor ki yirmi asırdanberi spritualiste'ler ve positiviste'ler mevcude yeni birşey ilâve etmemişlerdir. Binaenaleyh artık menbaını hariçte aramak icap eder.

(Aequum) daima mevcut olmamış olduğu hadisesi onun insanın mahiyetinden ayrılmayan hılkî bir fikir olduğu iddiasının hilâfını ispat eder. Binaenaleyh mesele müktesep bir fikir haline gelmesine hangi ahval ve şeraitin haizi tesir olduğunu araştırmağa müncer olur.

İki amil bunda müştereken müessir olmuştur. Bir taraftan hukukun ilk tezahüründeki teknik şartlar, diğer taraftan içtimaî hayatın inkişafı.

A - Bizim mevzuatı hukukiyeyi ihzar için takip ettiğimiz usullerin ilk kavimlerin usullerinden esaslı bir surette ayrı olduğu müşkülâtsızca kabul olunur.

Bizim için bir kanun veya hukukî sistem, derin müzakerelerin ilmî taharri, münakaşa ve muarızaların mahsulüdür. Yani bizim asrı hazırdaki şuur ve telâkkimize göre hukuk bir gaye olmaktan ziyade adaletin tahkikine yarayan bir vasıtadır, Binaenaleyh asrımızda adalet, müktesep zenğin ve girift bir fikirdir, Çünkü o yirmi asırlık medeniyetin temsil ettiği fikrî inkişafın bir resmidir.

İptidaî kavimlerde hiç de böyle değil. İçtimaî hayat şekilsiz mubadele yok derecesinde henuz isim alamamış kuvvetlere merbut din gibi (tanınmayan âdet) gibi bir kaç basit kaide hukukun esasını teşkile kâfidir.

(Verim) deki bu fakruzaruret onun esaslı bir noktası değildir. Bizi işgal eden diğer mühim nokta bu verim *(donne)* teknik olarak teşekkülüdür.

Bu kavimlere göre değişir. bazılarında zinüfuz olmaları hasebile çok kuvvetli olan papaslar ve rahip sınıfı neşr olunan kaideleri vaz etmişlerdir. Yahut daha evvelki hadiselerin kuvvetile bu kaideler kendiliğinden umumî mahiyet almıştır.

İptidadan beri siyasî kudretin çok kuvvetli olduğu diğer bazılarında bu rol Krala veya hükümdarlık salâhiyetini haiz müteaddit kimselerden mürekkep bir heyete verilmişti. Nihayet İngiliz kavmi gibi bazılarında ihtilâf halinde ve bir zarardan vikaye emrinde en yüksek kudreti temsil eden Krala müracaat olunur ve ondan yardım rica ederlerdi. Ve kral bir harç mukabilinde bir *(wirt)* emirname verir. Ve bununla şerife şikâyetcinin hakkını vermek ve kendi aleyhinde vaki olan ittihama cevap vermek için adalet divanı huzurunda mürafaa olmasını maznun veya müttehime emr eylemek vazifesini tahmil ederdi. Fakat istimal olunan usuller ne olursa olsun iptidaî hukukun teknik tarzları bize esaslı üç karakterini gösterir.

Birincisi hukuk umdesi muayyen halî göz önüne getiriyor. Kelimenin bu günkü manasile ayni cinsten bütün hallerin heyeti mecmuasına kabili tatbik bir kaide yani umumî mahiyette bir prensip yoktur. Yalnız hususî haller mevcuttur ve buna kanaat getirmek için 12 levha kanunu ve diğer barbar kanunlarını okumak kâfidir. İngilizlerin emirname (*wirt*) usulü daha ferdidir. Umumî kaide Ancak mütekaddim hadiselerin birikmesinden ve şayanı dikkat bir inkişaf fikrinin mevcudiyetine delâlet eden tahlil kudretinin husulünden sonra teşekkül etmiştir. Aquilio kanununun ihtiva ettiği ilk zarar fikrinden kanunu medeninin 1382 inci maddesile kabul olunan kusur dolayısile mes'uliyet umumî prensipine çıkmak için ne kadar gayret sarfedildiği hatırımızdadır.

İlk asırlardaki hukukun ikinci karakteri, onun yalnız bazı filî müşkülâtın ve hükûmetlerin hususî intikam hareketlerine mani olmaktaki ehemmiyetli menffaatleri hasebile bertaraf edilmesi lâzım gelen bazı ferdî ihtilâfların tanzimini nazarı dikkate almasıdır.

İlk devirlerde kelimenin yüksek manasile adalet mefhumunu tahakkuk ettirmekle mükellef (hukuk) hakkında vazih hatta müphem malûmat sahibi olan hiç bir kimse yoktu. Lâzım olan şey umumî her hangi bir

müşkülü bertaraf etmek idi. Hukuk tam manasile faide fikrine müstenitti. O bir zabıta idi, bir fikir değil.

Nihayet iptidaî hukuk, idare edenlerin bir eseri idi. Umumî mukaveleye müstenit değil, bir fert veya bir sınıfın kendi noktai nazar ve telâkkisini diğer fertler veya bir sınıfın noktai nazar ve talâkkisi diğer fertler veya sınıflara telkin ederdi, Çünkü tahattür olunmıyan âdet veya Mosmojorum siyaseten ve içtimaen en yüksek olan kimselerin muamele tarzlarının hey'eti mecmuasından ibaretti.

* * *

Eğer bu karakteristik noktaları terkip etmek zahmeti ihtiyar edilirse ondan iki netice istihraç olunabilir.

Birincisi, Hakimin vazifesi asgarî hadde tenzil edilmiştir. O hukukun hâkimi değil yalnız hadisenin hâkimidir. Bu iptidaî haletin akislerini biz Romanın formüler usulünde buluyoruz. Daha ileri asırda tezahür eden bu haleti ruhiyede hakimin kudreti hatalı da olsa formüle münhasır görünüyor. Rolü hadisenin ve vaziyetinin pretör tarafından her şeyi hazırlanmış olarak kendisine verilen hukukî mu'tâlara tevafuk edip etmediğini takdire münhasır kalır. İngiliz hukukundaki emirnamede ayni vaziyet mevcuttur. Hakimin vazifesi menfidir. Gayri şahsî ve mihanikidir. Tabiri diğerle bidayette (Hukuk usulden başka bir şey değildir) kaziyesi hâkimdir. Bu fikir onu tamamen bel'eder.

(Mabaadi var)

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

Konkordato - İsbatı müddea

Mahalli : İzmir asliye mahkemesi Ticaret dairesi

Karar tarihi: 24-8-932 No: 607, 245

Borçlu : Hafız Salih ve şürekâsı şirketi.

Temyiz edilen kararın hülâsası: borçlu şirketin alacaklılarile aktetmiş olduğu konkordatonun tasdiki mezkûr şirket komiseri tarafından talep olunması üzerine bu bapta icra kılınan tetkikat ve muhakeme neticesinde borçlu şirketin, alacaklıların zararına olarak doğruluk haricinde yahut pek büyük hiffetle muamele yaptığı anlaşılamamasına ve teklif edilen konkordato şirketin servetile mütenasip bulunmasına ve ahiren Strugo ve mahdumları tarafından dermeyan olunan itiraz konkordatonun tasdikine mani bir sebebi kanunî teşkil etmemesine binaen muvafıkı usul ve kanun olan mezkûr konkordatonun tasdikına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: J. Strugo ve mahdumları şirketi

Temyiz Kararı

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mutalâa ve tetkik edilip iş anla-

şıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Temyiz müsted'isi Strugo ve mahdumları şirketi konkordato hakkında mahkemece karar itası için tayin olunan celsede ispatı vücutla itirazını takip ve tasdika mani olarak iddia ettiği hususları isbat etmemiş olmasına göre mumaileyh şirket tarafından temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı İcra ve İflâs kanununun 366 ve H.U.M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan (tasdikına) ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 20-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi: Esas No. 1527
İcra ve İflâs dairesi: Karar N. 1468

* * *

İtirazın reddi

Mahalli: Bursa icra hâkimliği
Kararın Tarihi: 31-10-932 No. 2081
Alacaklı Ahmet Hamdi Efendi.
Borçlu: Penbe Hanım.

Üçüncü şahıs: Ziraat Bankası Bursa şübesi.

Temyiz edilen kararın hulâsası: Borçlu Penbe Hanım tarafından Ziraat Bankasına tevdi edilip takipte bulunan Ahmet Hamdi Efendinin talebile haczedilmiş olan 900 liranın icra dairesine tevdii lüzumuna dair yapılan tebligata karşı mezkûr banka canibinden itiraz olunmakla mercice icra kılınan tetkikat neticesinde: Mutarız banka vekilinin mevzubahs ettiği 1711 numaralı kanunla 10856 numaralı kararnamenin hâdiseye şumulü olmadığından bilbahis itirazın reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ziraat Bankası Bursa şubesi vekili Avukat Namık Cemal Bey.

Temyiz kararı

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Şikâyete mevzu teşkil eden 900 liranın Ziraat Bankasınca 10856 numaralı kararnamede verilen müsaade dairesinde tasarruf sandığı hesabına alındığı iddia edilmesine ve 1711 numaralı kanunun 4 üncü maddesinde tasarruf sandıklarına yapılan tevdiatın bin liraya kadar olan kısmı haczolunamayıp yalnız faizi haczolunabileceği musarrah bulunmasına göre mezkûr 900 liranın bankaca iddia olunduğu gibi kararnamenin meriyetinden sonra tasarruf sandığı hesabına alınmış olup olmadığı usulen tahkik olunup neticesine göre kanunun sarahati dairesinde bir karar verilmek lâzım gelirken mezkûr kanun ve kararname hükümlerinin hadiseye şumulü olmadığından bahsile itirazın ref'ine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve banka tarafından temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 19 - 11 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi — Esas No. 1503
İcra ve İflâs Dairesi — Karar No. 1444

* * *

İpotekli borç senedi - İtiraz

Mahalli: Eskişehir icra ve iflâs işleri tetkik mercii.

K. tarihi: 27-10-932 No. 171

Alacaklı: Hacı Arif zade Mehmet Bey.

Borçlu: Siyahî zade Halil İbrahim Efendi.

Temyiz edilen kararın hulâsası: Rehnin paraya çevrilmesi yolile vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ipotek senedine müstenit 7000 lira alacağın maa masarif tesviyesi lûzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz ve alacaklı vekili canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice icra kılınan tetkikat sonunda: alacak tapu senedine müstenit bulunmuş ve borçlu itirazını varit gösterecek bir vesika ibraz etmemiş olduğundan bilbahis vukubulan itirazın muvakkat olmıyarak ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temytz eden: Halil İbrahim Efendi vekili Avukat Lütfü B.

Temyiz kararı

Yukarıda tarih ve numarası yazılı kararın mürafaa icrası suretile temyizen tetkiki talep edilmekte ise de İcra ve İflâs kanununun 366 ıncı maddesinde temyiz tetkikatı üzerine kararın on gün içinde verilmesi lüzumu beyan edilmesine göre mürafaa talebinin kabulü mümkün ve caiz görülmediğinden ve çünkü mürafaa için iki tarafın daveti halinde kararın on gün içinde verilmesine maddî imkân kalmıyacağından bu

baptaki mürafaa talebinin reddine ekseriyetle karar verildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü:

Ödeme emrine karşı itirazda bulunan şahsın kanunî vazifesi itirazını teyit eden vesikayı istihsal edip itirazın ref'i talebi üzerine yapılacak duruşmada hemen mercie ibraz etmektir. Hadisede resmî senede karşı borçlu Hâlil İbrahim efendi tarafından serdedilen itirazı mumaileyhin vekili Lütfü Bey tetkik merciine izah ve bir vesika ile tevsik etmeyip istimhalde bulunmuş ve temyiz lâyihasında da mektubun merci tarafından celp ve tetkik edilmemesi nakız sebebi olmak üzere iddia edilmekte bulunmuştur. Tatbikın böyle istimhaller yüzünden sürüncemede kalması caiz görülemez. Hadisede takip talebi resmî senede müstenit ve muteriz vekili tarafından ve mündericatı izah edilmiyen mektubun noterlikten tasdikli sureti alınıp mercie ibraz edilmesi muteriz tarafa ait olmasına göre temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezün bih kararın İcra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 27 - 11 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi — Esas No. 1607
İcra ve İflâs Dairesi — Karar No. 1450

* * *

Mururu müddet- Şikâyetin reddi

Mahalli: Karaburun icra ve iflâs işleri tetkik mercii
K. Tarihi: 8-10-932 No. 97
Alacaklı: Raşit Efendi
Borçlu: Aziz Bey

Temyiz edilen kararın hulâsası: Bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine 8000 küsur kuruştan ibaret alacağın isti-

fasını teminen vazedilmiş olan hacze karşı borçlu tarafından itiraz olunmakla mercice icra kılınan tetkikat neticesinde borçlu icra ve iflâs kanununun 103 üncü maddesinin tayin ettiği müddet içinde itirazda bulunmamış olduğundan bilbahis mumaileyhin haczin fekki hakkında mahkemeye müracaatta muhtar olmak üzere itirazın reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Aziz Bey.

Temyiz kararı

Kararın temyiz müsted'isine 10 - 10 - 932 tarihinde tebliğ ve temyiz istid'asının 19 - 10 - 932 tarihinde ita ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vuku bulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İcra ve iflâs Kanununun 103 üncü maddesinde yazılı üç gün icra dairesine davet müddeti olup hadiseye taalluku olmadığı gibi borçlunun mahkemeye müracaatı muhtariyetinden bahsolunması da kanunî mesnetten arî ise de borçlu Aziz Beyin haciz keyfiyetine 11 Eylül 932 tarihinde ittılaı imzasile sabit olduğu halde tarla ve bağının haczi caiz olmadığı yolundaki şikâyetini tetkik merciine mezkûr kanunun 16 ıncı maddesinde yazılı beş gün müddet geçtikten sonra 19 Eylûl 932 tarihinde arzetmiş olmasına göre mumaileyh tarafından temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile bu baptaki şikâyetin müddet mürurundan dolayı reddini mutazammın neticesi itibarile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H.U.M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 20 - 11 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No. 1540
İcra ve İflâs Dairesi Karar No. 1459

Alacak davası - Takdiri delâil

İstanbul asliye mahkemesi ikinci ticaret dairesi

T. müddei : Laz zade Haşım ef vekili Nevzat B.

T. Müddeaaleyh : Hacı Hasan ef.

Temyiz edilen fıkrai hükmiyenin hülâsası : Tuzcu zade Ahmet ef. mahtumu Mustafa efendinin müddeaaleyh hacı Hasan ef. zimmetinde matlûbu olup bir kıt'a senedi resmî ile müvekkili Haşım efendiye devir ve temlik edilen 5000 liranın maa faiz ve masarif tahsili hakkında müddei vekili tarafından ikame olunan davanın reddine badennakız karar verilmiştir.

Temyiz ve izahatı şifahiye ahzini talep eden : Haşim ef. vekili Nevzat bey.

TEMYİZ KARARI

Sebkeden talebe mebni tayin kılınan günde müstedii temyiz namına avukat Nazif ve mümeyyezün aleyh tarafından avukat Avram Naum beyler mübrez ve evrak meyanında mevcut vekâletnamelerine müsteniden gelip, müddeti temyiz hakkında mümeyyezün aleyh vekilinin bir diyeceği olmadığı ve temyiz istidasının mehli kanunî zarfında ita ve kayde dildiği anlaşıldıktan sonra hazır bulunan vekilâni mumaileyhimanın verdikleri izahatı şifahiye istima ve vaktin ademi müsaadesine binaen bu bapta tetkikatı lâzime icrasile karar ittihazı hususunun talik hılındığı günde mümeyyezünbih ilâm,

evrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalâa ve tetkik ve icabı keyfiyet müzakere olundukta:

Ticaret kanununun 680inci maddesi mucibince. Hâkim mevaddı ticariyede kavanini umumiyenin kabul etmiş olduğu esbabı hükümden başka müddeabihin mikdarı ne olursa olsun şehadet ve karain ve emarattan mütehassıl kanaate binaen hükmedebilir. Hadisede, mümeyyizin 5000 lira ikraz edebilecek kudreti maliyeyi haiz olmadığına ve mümeyyezünaleyhin vaziyeti sıhhiyesine ve bunları müeyyit hususata şehadet eden zevatın beyanatına ve mevcut delâil ve emarat ve karaine binaen salâhiyeti takdiriye bilistimal, vukuu iddia edilen karz muamelesinin ademi vukuuna izharı kanaat edilmiş ve verilen hüküm şu itibarla anifüzzikir maddenin sarahatine uygun bulunmuştur. Delâili mevcudenin reddi davaya kâfi olmadığına müteallik itirazatı temyiziye takdiri delâil noktasından merdut olduğundan usul ve kanuna mutabık olan mümeyyezünbih hükmün tasdikına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin müstediye aidiyetine 7-3-932 tarihinde ekseriyetle karar verilerek mümeyyiz vekiline tefhim olundu.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No: 4662
Ticaret dairesi Karar No: 300

* * *

İhalenin feshi - Temyiz kabiliyeti

Mahalli: Nazilli icra ve iflâs işleri tetkik mercii.
Karar tarihi: 30-6-932 No. 2326
Alacaklı: Osman efendi
T. borçlu: Mustafa ağa
Üçüncü şahıs Reşat bey
Temyiz olunan kararın hülâsası: vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ilâma müstenit alacağın istifasını teminen haczedilen

gayrimenkul hakkındaki ihalenin feshine dair icra memurluğunca ittihaz olunan karara karşı müşteri Reşat bey tarafından vukubulan itirazın reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Reşat bey

TEMYİZ KARARI

Mümeyyezünbih karar ihalenin feshi talebi üzerine verilmiş mukarrerattan madut olmamasına göre temyiz kabiliyeti olmadığından 1424 numaralı icra ve iflâs kanununun 6 ıncı ve 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 4 üncü maddelerine tevfikan temyiz istidasının reddine ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No: 1469
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1448

***

Paraya çevirme - İtiraz

Mahalli: (Akçaabat) İcra ve iflâs işleri tetkik mercii

Karar tarihi: 29-9-932 No: 241

Alacaklı: Münir bey.

T. borçlu: Mütegayyip solda oğlu Yorika ve Gofa ve Gorgor ve Mihail ve Leftere izafeten hazinei maliye.

Temyiz olunan kararın hülâsası: Mülga istinaf mahkemesi ceza dairesinden istihsal olunan bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine (4200) lira alacağın istifasını teminen yukarıda isimleri yazılı mütegayyip eşhasa ait olup hazinei maliyece idare edilmekte bulunan mahcuz gayri menkullerin paraya

691

çevrilmesi lüzumuna dair ittihaz edilen karara karşı hazinei müşarünileyha vekili tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice icra kılınan tetkikat ve mürafaa neticesinde : 791 numaralı kanunun 2 ve 4 üncü maddelerile cereyanı muameleye nazaran varit olmıyan itirazın reddine ve icranın devamına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Hazinei maliye namına malmüdürü Müstafa bey.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mutalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü :

Takipte bulunan Münir beyin alacağı 791 numaralı kanunun neşir ve mer'iyetinden mukaddem istihsal edilmiş hüküm ve ilâma müstenit olmasına göre mumaileyhin alacağını kayıt ve tesbit ettirmek için Maliye vekâletine müracaatı lâzım olduğu yolunda Hazine vekili tarafından serdedilen itiraz mezkûr kanunun dördüncü maddesi hükmile merdut ise de mülga cinayet mahkemesinin ilâmile mevzu haciz mumaileyh Münir beyin alacağını temin için mevzu olmayıp mütemerrit müttehimlerin malları hükûmet tarafından idare olunmak üzere konulmuş kanunî bir tedbir olduğu ve bunun ihtiyatî veya icraf hacze kıyas edilmesi bu noktadan caiz olmadığı halde yazılı olduğu üzere şikâyetin reddine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itiraz bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih kararın yalnız zikrolunan sebepten naşi 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan (nakzına) ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 17-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas: 1510
İcra Ve İflâs Dairesi Karar:1439

Nafaka borcu - Hapis kararı

Mahalli: İstanbul icra hâkimliği
Karar tarihi: 31-10-932 No: 932-38
Müşteki: Matlube hanım.
Maznun İsmail Hakkı efendi

Temyiz olunan kararın hülâsası: nafaka vermeğe mahkûm edilmiş olan İsmail Hakkı efendinin ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmediğinden bilbahis mumaileyh hakkında hapis kararı verilmesi alacaklı tarafından talep olunması üzerine bu hususta mercice yapılan tetkikat sonunda: maznun İsmail Hakkı efendinin icra ve iflâs kanununun 344 üncü maddesi mucibince beş gün müddetle hafif hapse konulmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: İstanbul cumhuriyet müddeiumumiliği.

TEMYİZ KARARI

İcra ve iflâs kanununun 353 üncü maddesinin tayin ettiği beş gün içinde verildiği anlaşılan temyiz istidasının kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mutalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borçlu İsmail Hakkı efendi mahkûm olduğu nafakayı 12 gün içinde vereceğini söylediği halde sözünü tutmayup duruşmaya da gelmemiş olmasına ve mümeyyezünbih kararda takdir hakkı istimal edilmiş bulunmasına göre müddeiumumilik tarafından temyizen serdedilen itiraz varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih hükmün 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ıncı maddesine tevfikan (tasdikına) 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi Esas No. 1515
İcra ve İflâs Dairesi Karar No. 1452

İcra itirazatı - Tetkik mercii

Mahalli: (Kayseri) icra memurluğu

Karar tarihi: 20-10-932 No: 932-2462

Alacaklı: Tütüncü zade Ahmet efendi.

Borçlu: Arif ağa zade Osman çavuş.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Vaki takip talebi üzerine bir kıt'a senede müstenit (1953) lira (50) kuruş alacağın istifasını teminen haczedilmiş olan gayrimenkulün paraya çevrilmesi için yapılan ikinci açık artırma sonunda: muayyen bedelle müşterisi üzerinde bırakılmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Osman çavuş vekili avukat A. Şevki bey.

TEMYİZ KARARI

İcra memurunun muamelesi aleyhine yapılacak şikâyetlerin önce tetkik merciine arzı lâzım olup borçlu Osman çavuş ise şikâyetini mercie arzetmeksizin icra muamelesine karşı temyiz talebinde bulunmakta olduğundan ve temyizen tetkik edilecek bir merci kararı bulunmadığından bu baptaki talebin reddine ve temyiz istidası şikâyetname mahiyetinde telâkki edildiği surette muktazası kanun dairesinde ifa olunmak üzere bu baptaki evrakın takımile mahalline iadesi lüzumuna ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 21-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No :1532
İcra ve İflâs Dairesi Karar No : 1485

***

Temyiz kabiliyetsizliği

Mahalli: Fatih icra hakimliği
Kararın tarihi: 10-11-932 No. 1310-432
Alacaklı: İsmail Hakkı bey
Borçlu: Cemal bey

Temyiz edilen kararın hülâsası: mahkemeden istihsal olunan bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine şüyuun izalesi zımmında satılığa çıkarılmış olan bir bap hane hakkındaki ihale muamelesinin ikinci artırma neticesinde talikına dair icra memurluğundan verilen karara karşı İsmail Hakkı bey tarafından vukubulan şikâyetin müddeti mürurundan dolayı tetkikına mahal olmadığına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: İsmail Hakkı bey.

TEMYİZ KARARI

Mümeyyezünbih karar kanunda temyiz kabiliyeti tasrih edilen mukarrerattan olmamasına mebni icra ve iflâs kanununun 4 üncü maddesine tevfikan temyiz istidasının reddine ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi İcra ve İflâs Dairesi — Esas No 1512, Karar No. 1451

***

Temyiz istidasının borçluya tebliği - Cevap lâyihası

Hacı Emin zade Arif bey ile Çıtlak oğlu Süleyman efendiye müteallik olmak üzere Tirebolu icra ve iflâs işleri tetkik merciinden verilen kararın temyizen tetkiki mumaileyh Süley-

man efendi tarafından talep edilmesi üzerine bu hususlaki evrak daireye irsal kılınmakla mütalâa ve tetkik olundu.

Temyiz istidasının bir suretinin usulen mümeyyezünaleyhe tebliğile alınacak ilmühaber verildiği takdirde cevap lâyihası gönderilmek ve dosya meyanında mevcut olmıyan mümeyyezünbih karar veya sureti birleştirilmek üzere bu baptaki evrakın mahalline iadesine 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk temyiz mahkemesi Esas: 1496
İcra ve İflâs Dairesi Karar : 1450

* * *

Hakikat hilâfına beyan

Mahalli: İstanbul icra hakimliği.

Kararın tarihi: 3-11-932 No. 84

Müşteki: E. Heni şirketi vekili avukat Eflâtun bey.

Maznun: Refik bey terekesi tasfiye memuru Vedat bey

Temyiz edilen kararın hülâsası: hakikat hilâfına olarak beyanda bulunduğu iddiasile maznun Tasfiye memuru Vedat bey hakkında vaki şikâyet üzerine mercice icra kılınan tetkikat ve duruşma sonunda: maznun Vedat beyin, davet üzerine icra dairesine doğrudan doğruya beyanda bulunduğu anlaşılamadığı gibi esasen kendisine tevdi edilmiş bir mal da mevcut olmadığından bilbahis mumaileyhin beraatine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: şirket vekili avukat Eflâtun bey

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anla-

şıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Tereke tasfiyesine memur Vedat beyin sulh mahkemesine karşı vaki olan tahrirî ifadesi icra ve iflâs kanununa göre talep edilmiş beyan kabilinden olmamasına göre temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ıncı maddesine tevfikan (tasdikına) ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No : 1505
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1443

* * *

Gayri menkul satış - Cezai şart

Mahalli: Kütahya icra ve iflâs işleri tetkik mercii.
Kararın tarihi: 24-10-932 No. 2775 2897.
Müddei Lûtfi efendi
Müddeaaleyh : Ahmet efendi

Temyiz edilen kararın hülâsası: tarafların yekdiğeri aleyhinde yaptıkları takibe karşı itirazda bulunmaları üzerine bu hususta tevhiden icra kılınan tetkikat sonunda: gayri menkulün haricen alım ve satımı kanun nazarında bir hüküm ifade etmediği gibi, zımnındaki cezaî şartta muteber olmamasına mebni mumaileyhlerden Ahmet efendinin bu cihete matuf itirazı varit görülemediğinden reddine ve ev bedeline mahsuben Lütfi efendiden aldığı 350 liradan mahkûmünbih kira bedeli 39 lira 59 kuruşun tenzilile mütebaki 310 lira 41 kuruş hakkında icranın devamına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ahmet efendi.

Temyiz Kararı

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Gayrimenkulün adî senetle satışı ve buna müteferri tazminat mukavelesi kanunen muteber olmamasına göre temyizen elli lira şartı cezaînin borçtan tenzili lâzımgeldiğine dair serdedilen itirazlar varit değilse de mukavele ve ilâm ile tahakkuk eden kira bedelinden itiraz zamanında işlemiş bulunan mikdarın borçtan tenzili icap ederken yalnız ilâm ile hüküm altına alınmış bulunan miktarın tenzilile iktifa olunması usul ve kanuna muhalif ve nakız talebi bu noktada varit olduğundan mümeyyezünbih kararın yalnız zikrolunan sebebe mebni 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 19-11-932 tarihinde karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi: Esas No. 1504
İcra ve İflâs dairesi: Karar No .1444

* * *

İcranın geri bırakılması

Mahalli: Antalya İcra ve iflâs işleri tetkik mercii.
K. Tarihi: 3-10-932 No. 532
Alacaklı: Müteveffa İdris ağa varisleri Ahmet ve Rıza Beyler
Borçlu: müteveffa hacı Hasan efendi veresesinden karısı Nazmiye H. ve oğulları Hc. Ali ve Hüsnü Ef. ler.

Temyiz olunan kararın hulâsası: Haciz yolile vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ilâma müstenit alacak hakkında tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlulardan Nazmiye H. tarafından vuku bulan itirazın ref'i alacaklılar vekili canibinden istenilmekle mercice icra kılınan tetkikat ve mürafaa sonunda: ücreti vekâlete taallûk eden itirazın gayri varit görüldüğünden reddile maadasının kabulüne karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Alacaklılar vekili Avukat Hasan B.

Temyiz kararı

Temyiz talebinin müddeti içinde vuku bulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İcra mevkiindeki ilâmın tarihine ve hükmün terekeye muzaf bulunmasına göre varislerin müteselsil mes'uliyeti varit değilse de ilâmın müteveffadan metruk olduğu iddia edilen gayri menkaller mevcut ise bunların haczi suretile icrasına devam olunmak lâzım gelirken bazı mütalâalar serdile icranın geri bırakılmasını mutazammın surette karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih kararın zikrolunan sebebe mebni 2004 numaralı İcra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 20-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz Mahkemesi Esas: 1523
İcra ve İflâs Da. Karar: 1458

* * *

Tatbikatı kanuniye - İtirazın reddi

Mahkemesi : İstanbul asliye mahkemesi birinci T. D.
Kararın tarihi : 30-6-932 No. 309 206
Alacaklı : İndustriye riyunite di filati anonim şirketi
Borçlu : Jozef J. Behar efendi

Temyiz olunan kararın hülâsası : iflâs yolile vaki takip talebi üzerine bir kıt'a poliçe bedelinden mütebaki 1053 lira alacak hakkında tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu ta-

rafından itiraz olunmakla mahkemece yapılan tetkikat ve mürafaa sonunda: tarafeyn arasındaki ihtilâf poliçe bedelinin İngiliz veya mukabili bulunan türk parasile tediyesi icap ettiği noktasına münhasır ve bu cihetin indel'icra halli mümkün bulunmuş olduğundan bilbahis tediye edildiği tahtı tesaddukta bulunan 200 İngiliz lirasına ait itirazın kabulüne ve maadası hakkındaki itirazın da reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Józef Behar efendi

Temyiz Kararı

Kararın temyiz müsted'isine 16-8-932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 18-8-932 tarihinde ita ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubuld ğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâgıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borcun İngiliz lirası olarak ödenmesi lüzumuna dair borçlu tarafından serdedilen itirazlar mülga 1424 numaralı icra ve iflâs kanununun 164 üncü maddesinin 3 rakkamlı bendine temas edip poliçe münderecatı ve ticaret kanununun 566 ıncı maddesi nazara alınarak mahkemece bir karara bağlanmak icap ederken bu cihet hakkındaki ihtilâfın icra sırasında halledileceği beyanile yazılı olduğu üzere 200 İngiliz lirasından fazlası hakkında itirazın reddine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih kararın zikrolunan sebebe mebni 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 5-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi: Esas No. 1367
İcra ve İflâs dairesi: Karar No. 1291

Vazife ve Salâhiyet

Mahalli: Çatalca icra ve iflâs işleri tetkik mercii.
Alacaklı: Zahireci İsmail efendi.
Borçlu: Hüseyin Efendi.

Temyiz edilen kararın hulâsası: Vaki takip talebi üzerine bir kıt'a bonoya müstenit 60 lira alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice yapılan tetkikat sonunda: alacak senede müstenit ve itiraz gayri varit bulunduğundan bilbahis borçlunun kanunî müddet içinde borçtan kurtulma davası açmakta muhtar olmak üzere vuku bulan itirazın reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Hüseyin efendi.

TEMYİZ KARARI

Kararın temyiz müsted'isine 7-11-932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 15-11-932 tarihinde ita ve kaydedilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vuku bulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalea ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

2004 numaralı İcra ve iflâs kanununun mer'iyetinden sonra bu baptaki evrak itirazın ref'i talebi hakkında muhakeme icra ve karar itası için mezkûr kanunun 172 inci maddesi mucibince ticaret işlerini rüyetle muvazzaf mahkemeye tevdi olunmak lâzım gelirken vazife noktası düşünülmiyerek yazılı olduğu üzere karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve nakız talebi bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih

kararın zikrolunan vazifesizlik noktasından mezkûr kanunun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve diğer cihetlerin şimdiden tetkikine mahal olmadığına ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 21-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No : 1550
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1482

* * *

Kira bedeli - tazminat

Mahalli: Çivril İcra ve iflâs işleri tetkik mercii.
K. tarihi: 8-10-932 No. 1395-889
Alacaklı: Hüseyin Avni Bey.

Borçlu: Molla Ömer zade Sadık, Mehmet Ali, İbrahim ve Himmet Efendiler.

Temyiz olunan kararın hulâsası: bir kıt'a mukavelenameye müstenit takip talebi üzerine 77 lira 55 kuruş kira bedeli ile günde beş liradan cem'an 935 lira tazminatın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlular tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice icra kılınan tetkikat sonunda: vaki itirazın, takibe esas tutulan mübrez mukaveleye karşı tesiri haiz olmadığından bilbahis, ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Sadık, Mehmet Ali, İbrahim ve Himmet Efendiler.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde vuku bulduğu görüldükten

ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Mübrez mukavele yalnız aylık kiranın miktarı hakkında esbabı subutiyeden madut ise de alaraklı tarafından takip edilen bin küsur liranın sabit addedilmesi için kâfi bir vesika olmadığı ve mezkûr mukavelede ayda yedi buçuk liraya kiraya verilmiş olan hanenin tahliye edilmemesi haline matuf olarak mevcut bulunan ibarenin günde beş lira tazminat mutalebesine hak verip vermediği noktası esas mahkemesince halledilmesi lâzım gelen bir mesele teşkil ettiği velhasıl takip edilen meblâğ mübrez mukavele ile nizasız taayyün etmemesine göre itirazın ref'i hakkındaki talebin reddi lâzım geldiği halde bu cihetler nazara alınmıyarak itirazın yazılı olduğu üzere ref'ine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezün bih kararın 2004 numaralı İcra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. m. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafta aidiyetine 22-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No :1562
İcra ve iflâs dairesi Karar No : 1487

***

Paraya çevirme — Tebliğat

Mahalli : (Istanbul) icra hakimliği
Karar tarihi : 11-10-932 No : 618
Alacaklı : Mehmet Rüştü bey.
Borçlu : Şevkiye hanım vekili Cevdet bey.

Temyiz edilen kararın hülâsası : iki kıt'a ipotek senedine

müstenit sekiz bin lira alacak hakkında haciz yolile vaki olan takibe karşı borçlu Şevkiye hanım vekili tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep edilmekle mercice icra kılınan tetkikat neticesinde: borçluya tebliğ edilen ödeme emrinin rehinli matluba ait olduğu ve takip talebinde ise ipotek edilmiş olan gayrimenkuller irae ve paraya çevrilmesi lüzumu tasrih kılındığı ve evvelce mehil verildiği halde borçlu vekili canibinden başka bir itiraz da dermeyan olunmadığı anlaşıldığından bilbahis takip talebi tarihinden itibaren faizi nizamî hesap edilmek üzere itirazın kat'iyen ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: borçlu vekili avukat Ali Nihat bey.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâatlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü:

Gayri menkul rehnin paraya çevrilmesi yolile tebliğ edilecek ödeme emirleri kanunen haciz yolundaki üdeme emirlerinden başka müddet ve şartları ihtiva etmek ve bu yoldaki tebliğat ipotek edilmiş gayri menkulün tapuca müseccel malikine karşı yapılmak lâzımgeldiği halde vekâleten ipotek yapmış olan Cevdet beyin vekil olduğu tasrih edilmeyerek kendisine tebligat yapılması ve itirazının tetkiki yolsuz velhasıl talepten itibaren bu baptaki muamele baştan aşağıya kadar kanuna muhalif görüldüğünden bu cihetler nazara alınmayarak verilen mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan (nakzına) ve aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No: 1499
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1442

İtirazın reddi — Vazife

Mahalli: İstanbul icra hâkimliği

Kararın tarihi: 3-10-932 No. 1444

Alacaklı: A. Kugerz ve şürekâsı.

Borçlu: Kaligas ve Vasilyadis şirketi

Temyiz olunan kararın hülâsası: vaki takip talebi üzerine bir kıt'a emre muharrer senede müstenit (20) İngiliz lirasının faiz ve masarifi saire ile birlikte tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu şirketin tasfiye memuru tarafından itiraz olunmakla mercice icra kılınan tetkikat sonunda: alacak imzası ikrar edilen senede müstenit olduğundan ve borçlunun takas ve mahsup hakkında dermeyan eylediği def'in mahkemece halli lâzımgeldiğinden bilbahis bu baptaki itirazın muvakkat olmıyarak ref'ine karer verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Kaligas ve Vasilyadis şirketi tasfiye memuru avukat Moskopulo efendi.

TEMYİZ KARARI

Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü:

Mümeyyezünbih kararda beyan olunduğu üzere usulî hükümler ve bu meyanda bilhassa vazifeye müteallik olanlar makable de şamil olduğu ve hadisede 2004 numaralı icra ve

iflâs kanunu mer'iyete girdikten sonra bu baptaki dosya mezkûr kanunun 172 inci maddesi mucibince ticaret mahkemesine gönderilmek lâzımgeldiği halde bu noktaya ait vazife mes'elesi düşünülmeksizin yazılı olduğu üzere karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve nakız talebi bu itibarla varit olduğundan mezkûr kararın zikrolunan vazifesizlik noktasından 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve diğer cihetlerin şimdiden tetkikına mahal olmadığına va aşağıda yazılı masrafın ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 19-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi — Esas No. 1497
İcra ve İflâs Dairesi — Karar No. 1446

attan indirip ihtisap ağasının elinden değneği alıp veziri azam hazretlerinin eline verir zehâire müteallik mesalihi gördükten sonra binip zeyrek başına doğru giderler... umuru nerhi bayi ve müşteriye gadrolmamak üzere tesviye edip tutmayanların haklarından gelirler ve iktiza ederse şer'ile müstahakkı siyaset olanları olgün siyaset ve mucibi ibret ederler furun dükkânlarına uğrayıp ekmek yoklamak murat eyledikte ferman edip ihtisap ağası dükkândan ekmek alıp veziri azam hazretlerinin eline verir, ekmeği kırarlar ve bakarlar ve çektirirler. bahanesi yok ise geçerler bahanesi olupta tazire müstehak ise ve dirliği yok ise hemen olmahalde alâmeleinnas yatırıp tazir ederler ve tazir tamam olunca tavakkuf buyururlar ve eğer dirliği varise zabıtaya teslim olunup ona tazir ettirirler veziri azam hazretleri her ne mahalde tavakkuf buyururlarsa kadı efendi ve yeniçeri ağası karşısına gelip atlarının başını çekip dururlar yalnız kendilerine bir hitap ve sual sadır olmadıkça söylemezler, olmahalde her kes samiinden olup veziri azam hazretlerinden gayrı bir ferde söz söylemek kanun değildir... Veziri azam hazretleri umuru nerha müteallik sual ve hitap öyle mahallerde gâh kadı efendiye ve gâh ihtisab ağasına buyururlar amma kasap dükkânlarında müzayaka müşahede olunursa meselâ et: az olsa yahut arık bulunsa yeniçeri ağasından sual buyururlar ama nerhe ait umuru ağadan sormazlar - Zeyrek başına varıldıkta o yoldan yani divan yolundan kendi sarayına varırlar cümlesi bile varup selâmladıktan sonra evlerine giderler) ve (Kaymakam olanlar dahi bu kanunları veçhi mezkûr üzere icra ederler. Lâkin olzaman yeniçeri ağası yerine sekban başı ve paşanın önünde mumcular yerine kollukcular yürür) keza (Ehli dükkân beyilerinde hattan tecavüz edip müşterilere zarar isabet eylese def'i zararı am için tariki sultaniden tayini narh lâzım geldikte evvelâ müdürü umuru cümhur olan vekili devlet bi garez ehli vukufla müşaveret edip bayilere ve müşterilere zarar olmamak şartile ekvatı nasa ve sair mühimmata ve ekvatı behaime tayini narh için Kadı efendiye veya meclise ferman buyururlar onlar dahi ferman mucibince tayini narh edip daima icrasile mukayyet olurlar. Narh tutmıyanları hallerine göre tazir ederler . . . narh, umuru mesalihi ammedendir. Mademki ferman buyurulmadıkça tenzil ve terfi olunmak gerektir ve her bar terfi ve tenzil için ferman vermekte gayet ihtiyat lâzımdır. Mademki zararı am ihtimali olduğu takdirce bigaraz ehli vukufla müşavere olunup tarafeyne zararı olmamak şartile ferman verile muhtekirler ve sanata hile katanlar ve işini mülevves edenler ve ekmeği çiy pişirenler ve eksik satanlar hallerine göre tazir ve te'dip olunurlar ve vekili devlet olanlar narh umuriyle bizzat takayyüt ve ahvali nası daima tefekkut ile memurlardır, Zira istirahatı alemin bir maddesi de narh icrası olup ehli suku pazarın umuru muntazam olmakladır diye kadım kanunnamelerde tasrih olunmuştur.)

Divan ve arz günleri ve divanın sureti içtimaı ve mesalih ve düavinin tarzı rüyeti:

Evvelâ divan ve arz günleri hakkında şöyle denilmektedir: (Divanı hümayun günleri kadimden dört gündür; Cumartesi, pazar ve pazartesi ve salı günleridir ve pazar ve salı arz günleridir, amma bir kaç senedir ki seferler tekarrübü ile Edirnede divanı hümayun fermanı padişahî ile ancak arz günlerinde olur.

Bin seksen sekiz senesinde İstanbulu teşrif buyurduklarında yine Edirnede olduğu üzere asıtanei saadette dahi divanı hümayun ancak arz günlerine tayin ve tahsis buyuruldu. Zira hazreti sahibüssaltanat göçlerde oldukça ocak ve rikâp ağaları divanı hümayuna gelmek kanun olmamağın dört günü divanı hümayunu dahi sarayı amireye nuzulü hümayun ve temekkün buyurulmağa mevkuf kılındı.)

Ve keza divan günlerinde divanı hümayunun sureti teşekkül ve deavi ve mesalihin tarzı rüyetinden şöyle bahsetmektedir. (Divan günlerinde erkence sabah namazından sonra ocak ve bölük ağaları ve sair erbabı divan dergâhı âlî önüne varıp tertibi mutatları üzere dururlar cümleden sonra vüzerayi izam varır her varan vezirin selâmında yeni çeri ağası atını bir miktar ileri sürüp kemali ikramla selâm aldıktan sonra geri dönüp makamında durur ve mukaddem varan vezire ve sonra varan vezir selâm verdikte selâm veren vezirin selâm çavuşu savtı bülent ile selâm alıp kendi ıstılahları üzere alkışlar vüzeradan gayri kimsenin selâmı bu minval üzere alınmak kanun değildir. Badehu babı humayun açılıp cemi ehli divan güruhla kapıdan içeri girerler lâkin kazasker efendiler, defterdarlar içeri girdikten sonra divanhaneye girmeyip reis tahtası kurbinde oturur vüzerayi izamın kudumuna tevakkuf ederler, çavuş başı ile kapıcılar kethüdası vüzerayi izamı orta kapının dahilinde karşılayıp selâmladıktan sonra önlerine düşerler, vüzerayi izam yollarınca biri birinin ardınca yürüyüp ikinci vezir makamında olan paşa cümlesinin önünce yürüyüp bölük ağalarına ve yeniçeri ağasına ve saireye selâm mahallerinde merasim icra ederek divanhane kurbuna geldiklerinde çavuş başı ile kapıcılar kethüdası selâm dururlar vüzerayi izam bunlara selâm verip geçtikte divanhane kapısının önünde hazine tarafına doğru dizilirler ikinci vezir makamında olan paşa ileri yürüyüp babüssaade tarafına selâm verir badehu döner vüzeraya selâm verir, reis tahtası kurbunda Kazasker efendiler ve mukabelesinde defterdarları selâmladıktan sonra divanhaneye girerler onlar dahi vüzerayi izamın akiplerince girerler ve yerli yerinde dururlar ikinci vezir makamında olan paşa seğına ve soluna selâm verir, badehu otururlar veziri azam hazretlerinin kudumuna muntazır olurlar. Eğer yaz eyyamı ise saka başı helvahanei hassadan buzlu mümessik şerbetler ve kış eyyamı ise mümessik macunlar getirir, iptida vüzerayi izama ve sairlerine yollarınca sunar bir mehilden sonra veziri azam hazretleri gelir çavuş başı ile kapıcılar kâhyası orta kapının dahilinde karşılayıp kemali ikramla selâmın aldıktan sonra önüne düşerler veziri azam hazretleri dahi bölük ağalarına ve yeniçeri ağasına ve sairlerine selâm mahallerinde merasimi icra ederek divanhaneye

5648

karip geldikte saka başı erkânı agâh etmek için savtı bülent ile çağırır olsaat erkânı devlet kubbe kapısından taşra istikbale müsareat ederler vüzera divanhane kapısının haricinde yollarile selâm verilip kazasker efendiler reis tahtası önünde ve mukabelesinde defterdarlar dururlar nişancı eğer vezir ise ve yahut Rumeli veya Anadolu payesi varise vüzera ile durur ve illâ defterdarlar ile durur baş defterdar dahi böyledir. Çavuş başı ile kapıcılar kethüdası divanhane kurbunda selâm dururlar veziri azam hazretleri anlara selâm verdikten sonra vüzera önünden geçüp babıssaade tarafına selâm verir badehu dönüp vüzeraya selâm verir badehu kazasker efendilere ve defterdarlara selâm vererek divanhaneye girer akiplerince vüzera ve nişancı ve kazasker efendiler ve defterdarlar girer ve hep yerli yerinde ayak üstü dururlar olmahalde dış hazinedar başı hazinenin kapısının umum mührünü veziri azam hazretlerinin eline verir oldahi tazim ile takbil ettikten sonra bozup geri anlara verir badehu veziri azam hazretleri sağ canipten vüzera ve nişancıya ve sol taraftan kazasker efendiler defterdarlara selâm verip Sadrı alide oturur cümle erkân dahi yerli yerlerinde otururlar celsei hafifeden sonra veziri azam hazretleri tekrar yine sağına soluna nazar edip sabahlarınız hayır olsun deyü iltifat buyurdukta cümle erkân berveçhi ikram hareket ve kıyam edüp otururlar badehu divanhane kurbunda fethi şerif okunmağa başlar hüsnü hali askere işaret için kadimde kanun olmak üzere muhzır ağa akide şekeri getirip veziri azam hazretlerine ve sair vüzerayı izama ve nişancı ve kazasker efendiye ve defterdarlara sunar her kes bir miktar alıp telezzüz edinir fethişerif tamam oldukta kapucular kethüdası Yeniçeri tarafına teveccüh edip selâm verir olsaat Yeniçeri güruhla seğirtüp çorba kaparlar badehu reis efendi kemali adapla divanhaneye girip üstünün yenlerin devşirip aheste beste defterdarlar tarafına gelip veziri azam hazretlerinin eteğin öpüp sol canibine telhis kesesin kor ve yine eteğini öpüb gider badehu divettar efendi veziri azam hazretlerinin önüne divat makremesi ve yanına divat ve bir kumaş kese ile çil akçe kor islâma gelenlere ve bazı fıkaraya tasadduk için olhinde çavuş başı ile kapıcılar kethüdası ve tezkereciler ve selâm çavuşu ve sair çavuşlar erbabı mesalihin ününe düşüp doğru veziri azam hazretlerinin önüne gelip geçeliden dizilirler muhzir ağa ve bostanlar oda başı ve kethüda yerleri ve su başı ve ases başı cümle anda hazır ve fermana muntazır bulunurlar veziri azam hazretleri istimai davaya şuru edüp iki taraftan nöbetle arzuhaller okunur ve muktezayı şer'i şerif ve kanun üzere mesalihi ibadullahı görür ve faslı husema ve kat'ı niza buyurulup lâzımgelirse ahkâmı hudut ve tazir ve siyaseti icra eder ve tevcihat dahi mahallile buyurur ve Rumeli kazaskeri efendi dahi kendüye havale olunan davaları dinler bu esnada eğer avamir buyrulursa vüzera dahi nişancı gibi tuğra ile meşgul olup ve defterdar efendi dahi imzasile şugl eder. Maslahat tamam olduktan sonra çavuş başı değneğin yere kakup ol işaretle çavuşlar ve sair huddam cümlesini divanhaneden taşra çıkarırlar matbai amireden ed'imei nefise gelir. Çavuş başı

ile kapucular kethüdası taamın önünce yine içeri girerler lâkin kablettaam saka başı evvelâ vüzerayi izam hazretlerine ve sair vüzerai izama ve nişancıya ve sakalar kethüdası kazasker efendilere ve defterdarlara adetleri üzere makreme ve leğen, ibrik hizmetini riayet ederler badehu üç yerde siniler kurulur biri veziri azam hazretlerinin önünde ve biri sair vüzerayi izam önünde ve biri kazasker efendilerin önünde nişancı ile başdefterdar iskemlelerde oturup veziri azam hazretlerile tenavül ederler. Lâkin vüzerada müzahama olursa ikinci vezir dahi veziri azamla tenavül eder. Anadolu defterdarile küçük defterdar iskemlelerde oturup vüzera ile tenavül eder. Veziri azamın ve sair vüzeranın sinilerin çeşneğir ağaları kondururlar amma kazasker efendilerin sinisini kendi muhzır başıları kondurur. Tenavülü taam olunciyadek mehter başı ve ekmekçi başı ve aşcı ve matbahı amire emini ve vekilharç veziri azam hazretlerinin karşısın la el kavuşturup dururlar, badettaam selâmlayıp giderler ve sakalar dahi hilâl ve makrama ve legen ibrik hizmetini eda ederler badehu divanı bozulmağa başlar İptida yeniçeri ağası badehu kapucu başılar ve bölük ağaları teenni ile çikarlar bunlar sarayı amire kapısından çıkıp gittikleri malûm olıcak çavuş başı ile kapıcılar kethüdası divanhane kapusunda selâmlayup kazasker efendiler kalkar divanhane kapusuna vardıklarında dönüp vüzerayi izamı selâmlar badehu babüssaade tarafını selâmlayıp giderler. Yine çavuş başı ve kapıcılar kethüdası divanhaneye gelirler. Kapıcılar kethüdası durduğu yerde karar edüp çavuş başı gelir. Vezirı azam hazretlerinin mührü şerifin alır ve ruzname kesesini ve maliye defterhanesini ve hazineyi ol mührü şerifle mühürler badehu filhal getirüp yine veziri azam hazretlerine teslim eder. Bu mahallerde yani mührü şerifi alup verdikte cümle erkân kıyam ederek badehu nişancı ve vüzera sağ canipte ve defterdarlar sol canipte yerlerinden inüp iki keçeliden selâma dizilip el kavuştururlar. Veziri azam hazretleri iptida vüzera ve nişancıya badehu defterdarlara selâm verüp divanhaneden taşra çıkar. Akiplerince dahi biri birlerinden alettertip yollarınca selâmlayıp çıkarlar veziri azam hazretleri babüssaade tarafına selâm vermeğe mubaşeret ederken sair vüzera ilerü geçüp ve olmahalde biraz suratle yürüyüp çıkup atlarına binerler, ve saray kapısından dışarı çıkıp her vezirin selâm mahalleri nere ise anda tavakkuf ederler. Tam veziri azam hazretleri gelip bunlara selâm verir. Selâm çavuşu yukarda zikrolunduğu üzere selâm alır. Badehu herkes evli evine giderler.

Vüzera biri birlerinden müfarakat eylediklerinde veziri azam selâmına durdukları gibi her vezir üst yanında olan vezirin selâmına durur ve selâm çavuşu selâmın alır ve bu dahi kavanini divaniyedir ki telhis ettikte ve geldikte cümle erkân kıyam ederler) ve (divanı humayunda arz günlerinde arza girilmek lâzım gelse taam tamam olduktan sonra yeniçeri ağası girer, ol çıktıktan sonra çavuş başı ile kapıcılar kethüdası divanhane kapısında selâmlarlar olsaat kazasker efendiler kalkıp divanhane kapısına vardıklarında dönüp vüzerayi izamı selâm-

450

layıp arza giderler ve huzuru humayuna girüp çıktıktan sonra babüssaade haricinde tevakkuf ederler. Olsaat çavuş başı ile kapıcılar kethüdası kazasker efendilerin arz odosından çıktığını vüzerayi izama ilân için divanhane kapısına gelip selâmlarlar vüzerayi izam ve nişancı ve defterdarlar yerlerinden kalkıp divanhane ortasına gelip iki keçeliden tertipleri üzere elleri kavuşup sadırazam hazretlerinin akabince çıkarlar. Anlar dahi kaftanlarının sağ yenini sağ ellerile ve peşini sol ellerile tutarak kemali adapla biri birlerinin akapleri üzere veziri azam hazretlerinin akiplerince yürürler. Çavuş başı ile kapıcılar kethüdası gümüş değnekler ile veziri azam hazretlerinin önünce babüssaade kurbüne dek varırlar. Rikâbı humayun ağaları ve sair ehli divan cümle yerlerinden ilerü gelüp veziri azam hazretlerinin selâmın alırlar ve bu mahalde babüssaade zülüflü baltacılar tarafından bölük ağaları ve miri alem tarafında kazasker efendiler selâma dururlar. Lâkin kazasker efendiler badesselâm tavakkuf etmeyüp evlerine giderler. Vüzerayi izam arz odasına girdiklerinde veziri azam âdet üzere yer öpüp badehu şevketlü padişah hazretlerinin sağ caniplerine varıp kemali meskenet ve adapla el kavuşturup durur. Sair vüzera ancak selâmlayıp tertipleri üzere veziri azamın alt yanına yollarile dizilip el kavuşup mukabelei padişahide kemali meskenet ve adapla durur.

Veziri azam arzda lüzum ettiği gibi vüzera sol canibe geçüp bir miktar bait dururlar. Arz tamam oldukta izni humayun sadır olduğu saat veziri azam yer öpüp sair vüzera selâmlayıp veziri azamın akabınca arz odasından çıkıp divanhaneye giderler. Yine çavuş başı kapıcılar kethüdası vüzerayi izamın önlerince gider ve yerli yerlerinde otururlar Çavuş başı mührü şerifi veziri azam hazretlerinden alıp ruzname kesesini ve maliye defterhanesini ve hazine ve defterhaneyi mühürleyüp ve ol kanunda beyan olunduğu minval üzere hareket ve evlerine azimet buyurur) ve (Divanı humayunda vekili devletin fermanı ile bir kimse tazir olunmak ve hat vurulmak lâzım gelirse dergâhı alî kapıcıları döğer amma gayri yerlerde muhzır yoldaşları döğer ve sipah ve yeniçeri ve cebeci ve topçu tazir veyahut hat vurulmak lâzım geldikte elbette zabitleri döğer. Kendi odalarında ve katil ve siyaseti dahi zabitleri mubaşeretile olur. Amma bu dört taifeden maada askeri ve ehli cihat ve sair eshabı berevattan birine tazir veya hat iktiza eyledikte vekili devlet muhayyerdir. Murat ederse kendi divanhanesinde muhzir yoldaşlara döğdürür ve dilerse zabitlerine göndererek anlara döğdürür. Ve kol dolaşırken ehli berevattan biri pazarda cürmile tutulsa elbette kendi sarayına götürüp anda tazir eder. Yoksa bakkal ve etmekçi ve sair riaya gibileri çavuşlara yatırtup döğmez ve cuma divanını şöyle tasvir etmektedir. Yevmü mezkûrda cuma günü sabah namazından sonra veziri azam hazretlerine kazasker efendiler örfleriyle gelüp huzurunda otururlar, Bu esnada divanhanede dergâhı âli çavuşları ve kethüda yerleri mecuzelenip ve muhzir yoldaşları üskufelenüp divan tertip olundukta çavuş başı selâmile veziri azam hazretlerinin huzuruna girip «divan hazırdır» diye haber vererek olsaat kazasker kalkıp divanhaneye çıkarlar. Badehu çavuş başı yine içeriye girip veziri azam hazretleri selimi ve erkân kürkiyle taşra çıkınca azimet

451

ettikte çavuş başı öne düşüp divanhaneye çıktıkta koltuklarında kimse olmayup hemen kendileri yalnız yürüyüp iki canibine selâm vererek kazasker Ef. lere selâm verdikte selâm çavuşu selâm alır. Varup saadetle makamı sudura oturdukta çavuşlar alkışlar sağ tarafta rumeli kazaskeri ve sol tarafta Anadolu kazaskeri bir mıktar bait otururlar ve sol canibinde büyük tezkereci ve çavuş başı ve çavuşlar kâtibi ve sair çavuşlar dizilir. Ve çavuş başının ensesinde muhzir ve bostancılar ve oda başısı ve kethüda yerleri ve cebeci ve topçu çavuşları dizilir. Veziri azam hazretlerinin kapıcılar kethüdası büyük tezkerecinin ensesinde oturur. Ve iki nefer nöbetçi kapıcı başı kethüdasının ensesinde dururlar ve iç huddamdan bir nefer veziri azam hazretlerinin ensesinde durur sağ tarafta küçük tezkereci ve selâm çavuşu ve sair çavuşlar dizilir.

Subaşı Ases başı çavuşların nihayetinde durur. Muhzir yoldaşları merduvanın aşağısında dizilirler tezkerecile erbabı mesalihin arzuhallerini nöbetle okuyup veziri azam hazretleri istima ve şer'i ve kanun üzere faslı husumet ve kat'ı niza buyururlar. İktiza ederse bazı davaları Rumeli kazaskerine havale ederler. kesreti dava vaki olursa Anadolu kazaskerleri dahi veziriazam hazretlerinin fermanlariyle dava dinlemek caiz olur. Mesalih tamam oldukta veziriazam kalkup çavuşlar alkışlar. Kazasker efendiler kıyam edüp selâm dururlar. Canibeyne selâm vererek içeri girer badehu huddamdan birini gönderüp kazasker efendileri davet eder. Mademki davet olunmadıkca kazasker efendiler hareket etmezler. Zira ihtimal ki davete bir mani zuhur edüp evlerine girmeğe izin verile ve kazasker efendiler içeriye davet olundukta it'am olunup badehu evlerine giderler, Eğer bazı müşkül davalar vaki olursa badel it'am içeriye götürüp teenni ve tafsil üzere istima buyururlar) ve çarşanba divanı hakkında : (Yövmü mezkûrda çarşanba günü şehir kadısı ve galata ve havası kostantaniye ve Üsküdar kadıları sadrıazam hazretlerinin sarayına gelirler. Sadrıazam hazretleri selimi ve erkân kürkiyle divanhaneye çıkıp cuma günlerinde olan tertip üzere divan edüp dava dinler Ve mesalihi ibadullahı muktezayı şer'i şerif üzere görür ve faslı husumet ve kat'ı niza buyurur ve kavanini osmaniyeyi icra eder. Lazımgeldikce kuzat efendilere dahi dinletir. denilmektedir. Reisilkütap için de "Divan tarafından verilen ahkâm ve beratları badettashih resid etmek ve ferman mucibince sureti ruus ve kanuna müteallik olan telhisleri yazmak ve nameleri tercüme ettirmek ve nameleri tesviye etmek cümle reisülkitap efendiye mahsustur. Ve tezkerecinin biri divanda bulunmasa reis efendi büyük tezkerecinin yerine durup arzuhali okur ve buyurur. Ve kendi hanesinde kanuna müteallik olan kâğıtları buyurmağa mezundur. Ve her divanı humayunlarda istimai davaya mubaşeret olunmazdan evvel divanhaneye girüp kemali âdapla sofunun yenlerini devşürüp defterdarlar canibinden aheste aheste gelüp veziriazam hazretlerinin sağ canibine telhis kesesin kor. Badehu basamaktan aşağı inüp veziri azam hazretlerinin eteğini öper. Ve bir tezkir edecek söz var ise ol mahalde

kulağına söyler. Badehu yine geldiği üslup üzere avdet edüp yerine gider.

Divanı hümayuna İstanbul kadısı ve defterdarlar ve nişancı vekili ve sair hocalar varırlar, amma çarşanba divanına İstanbul kadısından gayri Galata ve Üsküdar ve havası kostantiniye kadıları gelür) ve rikâbı humayun ağaları hakkında da şöyle denilmektedir: "Divanı humayun günlerinde telhis götürmek kapucular kethudasına aittir. Ve kapucular kethudası divanı humayun günlerinden gayri eyyamda rikâbı humayun hizmetinde olur. Amma çavuş başı daima sadrıazam hizmetinde olagelmiştir.

Tertibi divan etmek ve eshabı maslahatın arzuhallerin alup vermek çavuş başıya mahsustur. Ve beylerbeyilere ve kırım hanına kılınç, kaftan ve hattı humayun ve emri âli götürmek ve etraf ve eknafta fermanı aliler ile umuru mühimmeyi bitürmek cümle rikâbı humayun ağalarına mahsustur. Müteferrika ve çaşnigir ağaları umuru muazzamaya müteallik olmayan evamiri aliyeyi valilere götüre gelmişlerdir. Ve dergâhı âli kapucuları dahi bu makule hizmetlerde istihdam olunmak kanunu kadimdir.

İşte şimdiye kadar verilen izahat ile anlaşılıyor ki Osmanlı beyliğinin teşekkülünde Türk harsı inkişaf etmiş ve zaptolunan Bursa, Eznik gibi bizans şehirleri ve Balkan yarım adasının ilhakile mütenevvi harslara Fatih zamanında İtalya rönessansı da karışarak osmanlı - Türk harsı vücude gelmişti. Binaen aleyh içtimaî bünye ve teşkilât değişmiş ve ana göre yeni kanunlar vazetmek ihtiyacı baş göstermişti; Fatih muasır devletler gibi eski Türk an'anesi ve İslâm şeraitile hakiki ihtiyaçlar ve zaptolunan memleketlerin eski teşkillerini nazara alarak o zamana kadar muharip bir ordunun muvaffakiyetinin teminine medar nizamlardan mürekkep kanunlara yeni bir sistem ve ruh verdi. Ve ülema ve hukukşinaslar marifetile yep yeni bir kanun vücuda getirdi, Bu yeni mevzuatta istihtaf edilen nokta halk refahile hükûmet satveti idi. Hükûmet kuvvetini elde tutanlara bu kuvveti en bariz ve emin bir şekilde temin eden kaza ve tetümmei kaza hakkı verilmişti. Şukadar ki Bizans müverrihlerile Âli paşa tarihinde bahsedilen (Kanunu sultanî sultan Muhammedi bini Murat) a saltanata rakip ve müşarik olmamak korkusiyle padişah kardeşlerinin katli meşru'iyetinin konulması o zamanki muasır ahkâma münafi ve gayri müstahsen bir hareket idi.

Şimdiye kadar verilen izahata nazaran Osmanlı hükûmetinin teşekkülünde inkişaf etmiş olan Türk harsına zaptolunan yerlerin mütenevvi harsları ve Fatih zamanında İtalya rönesansı karışarak osmanlı - Türk harsı vücut bulmuş ve içtimaî bünye ve teşkilât değişmiş ve artık yeni kanunlar vaz'ı ihtiyacı belirmişti:

Fatih eski Türk an'anesile İslâm şeraitini ve hakiki ihtiyaçları ve zaptolunan yerlerin eski teşkilâtını nazara alarak mevcut nizamlara

maasır devletler gibi yeni bir sistem ve ruh verdi. Ve halk refahile hükûmet satveti göz önünde tutularak gûya bunu temin maksadile kaza ve icra salâhiyetleri idarî ellere de verildi. Halbuki evvelce anadolu ve irandan ümeranın şer'i muamelâta müdahaleleri halkın zulümdide olmalarını mucip olmuş ve bu hali gören Osman bey buna mahal kalmamak üzere tayin ettiği beylere yalınız idarei askeriyeyi ve erbabı ceraimin derdestini ve kadılara şer'î ve mülkî umurun tedvirini ve devletin tekâlif ve saire hakkındaki tebliğatını tevdi etmişti. Hatta devşirme oğlanlarının cem'ide kadılara aitti.

İşin ehemmiyetine göre ariza veya ilâm ile keyfiyeti büyük kadılar padişaha ve küçükleri veziri azama arza salâhiyettardılar.

699 da ilk defa nasp olunan Karaca hisar kadısı Dursun Fakıh ve ilk Bursa kadısı Molla Sinan ve osmanlı istiklâlinin üçüncü senesinde beş daireye taksim edilen mahallerin bey ve kadıları hep bu vechile vazife görmüşlerdi.

Bidayette selçuk memleketlerinden gelen ulema icap eden mahallerin kadılıklarına kifayet ederken Orhan bey zamanında Osmanlı ölkesi sür'atle tevessü etmekle hariçten gelen ulema arasında elverişli zevat az bulunduğundan ilk müderris kayserili molla Davudun idaresindeki Iznık medresesile Bursada Manastır ve Urhan medreselerinde ve ümeradan Lala Şahin paşa medresesinde okunan dersler bu esasa göre yeni kadı yetiştirecek tarzda tanzim edilmişti. Ulemaya halk ve padişahlar tarafından gösterilen hürmet ve rağbet hasebile ihtiyaca kâfi derecede âlimler yetişmesine sebep olmakta idi. Her nekadar manevi mes'uliyet korkusu ile bunlar mesleki kazayı güçlükle ve muvakkaten kabul etmekte idiyseler de mevcut yine temini maksada kâfi gelebilirdi. Binaenaleyh kaza salâhiyetinin sair ellere verilmesinde bir muhassenat yoktu.

Tariki kaza hakkında Veysi şöyle diyordu: (bedihei akılla malûmdur ki her kim dünya ve ahirette sermenzili saadet arzu kıla; tarıkı kazaya gitmez ve mansıbı kazayı ki filhakika nazilei kazadır,baisi maişeti zindegâni etmez. Zira kadı ki mütevelli ola; beher hal ya adili mecazi ve ya zalimi hakiki olur. Adalet ise fi zamanina mahalifi devri usulü rüzgârdır. Adaleti hükkâm mahzı zordır. Zor ise vesilei şöhret zuhurdur. kadı ki adalet şiar ola beherhal serriştei esbabı maişeti uktei taassür olur. Ve baisi mansıbı diğer olacak meblağı tahsil ise haberi aşıkı şeyda gibi mahzı hayali muhal olur. Kadı ki ifrat cihetinden defi mezalimi zulmu zalemeyi lazımeyi adaleti bile mutlaka kuvvei zaikası lezaizi dünyeviyeden mahrum olduğundan maada bet halk ve bet zindegânilikle mevsum olur. Belki huzuru ammeyi halâyıkta ihanet ve akranı içinde mezemmet ederler.

Bu derdi mihneti adlile bimar olmayan bilmez
Adalet bir belâdır kim giriftar olmayan bilmez [1[

[1] Letaifi inşa Refik tabı: 1281 Sahife 18 - 19

İstanbulun fethini müteakip Istanbulda kaza ve İcra kudretini ellerinde tutanlar şunlardı :

1 — Sadrıazam : esnayı devri teftişte falaka ve deynek taşıyan memurları, yeniçeri efradı, muhzır ağa, sipahi kâhyası, cebeci, topcu, azap çavuşlar, bostancı oda başısı, yeniçeri tüfenkcisi, matracısı maiyetinde bulunurdu.

2 — Sekban başı : falakası ve deyneği vardı, cellâdı yoktu.

3 — İstanbul mollası : bunun da falaka ve deyneği ve fazla olarak borçluyu hapsetmek salâhiyeti vardı.

4 — Eyyüp mollası : falaka ve deynekle döğmek ve hapsetmek salâhiyeti vardı.

5 — Galata mollası ;
6 — Üsküdar mallası ; } Bunlarında tazir ve haps etmek salâhiyetleri vardı.

7 — Ayak naibi, canibi şer'iden ehli hirefe nerh vermeğe ve terazi mes'elelerinde falaka ve deynek ve hapis cezalarını icraya mezun idi.

8 — İhtisap ağası; bütün erbabı sanayıa hâkim idi, Alış verişlere bakar, halkı ızrar edenleri falakaya yıkar ve hapis ederdi.

9 — Ases başı : falaka ve deynekleri olmayup kırbaçları vardı. polis müdürü veya zaptiye nazırı makamında olup yeniçeri ortalarında 28 inci bölüğün çorbacısı idi. İdam vukuunda bölüğile mahalli siyasiyatta bulunarak inzibata bakarlardı.

10 — Subaşı : Gündüz ve geceleri kol gezerek çarşı ve pazarların, mahallelerin nezafetine dikkat, bozulan kaldırımların tamirci ve maili inhidam binaların mimar başıya ihbarı gibi vezaifi itibarile belediye ser müfettişi demekti. Bundan başka suizan ettikleri eşhası kayt ve bent ederler ve mahkeme tesisile beraber şüpheli gördükleri haneleri basarlar, idamlarına izni şer'i lâhik olanları idam ederlerdi.

11 — İstanbul ağası
12 — Bostancı başı } Bunlar her gece İstanbulun sahil köy ve kasabalarını gezerek mücrimleri cürümlerine göre tazir ve tekdir ederlerdi.

13 — Çorbacılar : Her gece sabaha kadar on iki yeniçeri çorbacısı beşer, ellişer ve yüzer tevabi ile kol dolaşır icap edenleri kayt ve bent ile yeniçeri ağası kapısına yollayıp sonra lâzımgelen cezayı verirlerdi.

14 — Erbain (yani kırk) denilen hâkimler : İstanbul, Eyüp, Galata, Üsküdar mevleviyetlerinde kırk mahkeme bulunup bu hâkimlerin falaka ve hapisaneleri vardı.

15 — Şeyhülislâm : Mühim davalara bakardı.

16 — Anadolu kazaskeri
17 — Rumeli kazaskeri } Mühim davalara bakarlardı.

18 — Yedikule muhafızı (düzdari): Yedikule hapisane nazırı olup hapisaneler umum müdürü demekti.

19 — Mimarbaşı: İstanbul içinde bina yapmak için bundan izin alırlardı.

20 — Kaptan paşa: Gece, gündüz deniz zabıtası başmemurluğu vazifesini yapardı.

21 — Tersane kâhyası: Kasımpaşa semtindeki mücrimleri yakalıyarak tedip ve idam edebilirdi.

22 — Okmeydanındaki yeniçeri ocağından talimhaneci başı ve korucular: Okmeydanında kol dolaşıp bir mücrimi tuttuklarında aşcı başıya götürürlerdi. Orada cürmüne göre ceza verilirdi. Yayların çilesile ağaca astıkları da olurdu. Bunların Fatihten fermanları vardı. Eğer mücrim asker ise derhal bir ağaca asarlardı.

23 — Salma cukadarı: Gece gündüz muhtelif kıyafetlerle tebdil gezerek kahvehane ve berber dükkânlarında kumar ve buna mümasil oyunları oynıyanları tekdir eder, ezan okununca camiye gitmiyen esnaf vesaireyi kamçı ile döverek camiye yollar, maiyetindeki neferlere (Salma) denirdi.

24 — Böcek başı: Bir nevi zabıta memuru idi. Yakaladığı eshabı ceraimi aga kapusuna yani yeni çeri agasının ikametgâhına veya ihtisap nazırının konagına veya baba cafer zindanına gönderir işledikleri cinayetlere göre el kol kulak kestirüp sabıkası olanları idam ederlerdi maiyetinde kadın hafiyeleri vardı. Bunun adamları hırsızlıktan yankesicilikten gelme tevbekârlardan olmakla mesruk eşyanın meydana çıkmasında daima muvaffak olurlardı.

25 — Şatır; ehaliden yolsuz hareketlerile müstahıkkı ceza görülenlar bunlar vasıtasile tevkif ve icap eden mahalle izam olunurlardı, bunler polis neferi demekti. [1] Velhasıl o zaman belediyeler olmadığı cihetle zabıtayı şeriye idaresi taksimatına tâbi tutulan istanbul eyaletinin dört mevleviyyetinde kadılık ve su başılık olarak bin iki yüz hâkim mevcut olduğu gibi yüz elli esnafın zabit ve hâkimleri de varmış.

Bunlardan başka vilâyet ve sancaklarda ve geçtikleri yerlerde vezirlerin, Beyler beylerin miri miranların ne derece salâhiyet ve kudretleri olduğu yukarıda tafsil edilmişti.

Seyfiye, ilmiye, kalemiye namlarile maruf olan üç sınıf memurin

[1] Osmanlı tarihi : Ahmet Rasim bey merhum Sahife 355 358 ve 391 395 ve 402

ile Saray bendeğânı başa geyilen kavuk arkaya geyilen haftan bele sarılan kuşak ve ayakkabı başa takılan serpuç önde taşınan tuğ ve alem ile ve hatta haftanların renkleri düyme ve şeritlerile tefrik edilirlerdi.

Kürkler bir zaman ricale mahsus resmi elbiseden idi. Huzurda geyilirdi. Sadrı azamlar ve vezirler erkân kürkü şeyhül islâmlar beyaz kürk ve ulema ile müderrisler Müvahhadi denilen tarzda giyerlerdi.

Tarihi Atada mastur olduğu üzre birinci Osman sarıklı ve tepesi sırmalı tablalı mevlevî sikkesi giyer ve bazen destarı yusufî denilen kisveyi kullanırdı, Rumeli Fatihi Süleyman paşaya mevlânanın torunu Feridun ulu Arif bir sikke ile ferace tenüre ve kemerli mevlevi elbisesi hediye etmiş padişahlarda Fatihe kadar bunu geymişler ve maiyyetlerine bu kisvenin tadilli şekillerini geydirmişlerdi. Sonraları sikkeler sırmalı olmuş ve ismine Takye ve tennüreye haftan ve feraceye biniş ve kemere kanun kuşağı denilmişti.

Fatih zemanında bu sikkeden maada örf ve serden geçti kisveleri ve dördüncü Mehmetten sonra düz kaş paşai zaime kâtibi kalafat kafesi perişani denilen amnıameler iktisa edilmişti. Sadrı azam ve vezirlerin ammameleri çadır vari ön tarafı ağır telli (kılaı) idi Şeyhül islâmlar örfi küçük tepeli mullai sair ulema kuçuk tepeliden maada kavuklar rical selimi mecuze horasani paşai kâtibi kafesi geydikleri gibi İhtisap agası kapu kâhyası gibi tali rical arpa dikişli ufak kavuk ile destar paşai ve perişani ve rütbelerine göre alaylarda mecuze hacegân horasani kullanırlardı. Kara kollukcular salma kolluk neferleri Bayraktarlar harbeciler resimleri başka, başka boz renkli seyrek ve adi kerpastan sarılmış ve astar denilen bir alâmeti cesime ve bostancı ases başı falakacı ince çubuklu kavuk kalpak ve kalafat ve böcek başı cellat başı böcek ve cellatlar üst tarafı yeşil çuhadan ve alt tarafı boz kuzu derisinden olup bunlara mahsus biçimlerde dikilmiş kalıplar kullanırlardı. [1]

İsraf ve sefahat devirlerinde osmanlı hâkimleri:

Osmanlı hükûmetinin satvetli, haşmetli devirlerini israf ve sefahat devri takip etmiş idi. Gerçi yıldırımın veziri azamı Ali paşa, vezirler debdebe ve daratının muhterii idi. Bu zat müzeyyen ve mülebbis iç oğlanlarile harem ağaları istihdam etmek ve avanii simüzer kullanmak yolunu açmış ve padişah da altın düğmeli ve altın tellerle örülmüş elbise geymeğe ve gümüş ve altından masnu avani istimal eylemeğe başlamıştı.

[1] Osmanlı tarihi : Ahmet Rasim bey merhum Sahife : 498 500

Sair ihtişam ve tezyinat da bu mikyas üzere cereyan etmişdi. Lâkin İstanbulun fethini müteakip Sultan Süleyman devrinden sonra bu debdebe haddi kusvaya varmış ve sadrazam Rüstem paşa ve Nevşehirli İbrahim paşa servetleri hayret edilecek bir manzara göstermişti. Rüstem paşa hayatında servetinin bir kısmını tesisatı hayriyeye sarf ve İstanbul ve Ruscuk ve Hamada bir cami, bir medrese ve bir imaret inşa ettiği ve zevk ve israf ve debdebe içinde hayat geçirmiş olduğu halde hini vefatında Rumeli ve Anadoluda 815 çiftlik, 476 su değirmeni, 1700 köle, 2900 at, 1106 deve, 600 gümüşlü eğer ve altın ve zikıymet ahcar ile donalmış diğer 500 eğer ve 2000 zırh ve gümüş kaplı 1500 bahtak, 130 çift altın üzengi 760 murassa kılıç ve gümüşle donanmış 1000 mızrak ve 130 adedi murassa ciltli olmak üzere sekiz yüz kur'an 5000 adet kütübü muhtelife velhasıl binlerce hil'atlar ve sair zikıymet eşyadan başka nakit olarak 78,000 doka ve 11 milyon 200,000 akça kıymetinde 32 adet cevahir ve 10,000 ester yükü yani yüz milyon (iki milyon doka) nakit akçayı müştemil metrukât bırakmıştı.

Keza Nevşehirli İbrahim paşa da aleddevam padişaha ve haremsarayı saltanat küberasına ve kuranayi padişahiye hesapsız para ve mücevherat veregeldiği ve Nevşehir ismile imar ettiği maskatı re'sinde ve İstanbulda külliyetli masarifi müstelzim ebniyei hayriye inşa ettirdiği ve süfera ve nüdema ve mukarribine avuçlarla altunlar saçtığı ve sefahat uğrunda hatsiz israfatta bulunduğu halde hini katlinde bir buçuk milyon altın lira raddesinde nakdi zuhur etmekle enderunu hümayun hazinesine vaz olunmuştu.

Keza İstanbulda bir büyük cami ve medrese ve mektep ve imaret ve Frecikte içme suyu yaptıran vezir Davut paşa da çok maldar idi. Hatta vefatında nukutu varislerine taksim edildikte resmi kısmet için kazaskere sulhen beş yüz bin akca verildiği zaman kazasker bu resmi kısmetin rubu olmadığını ve terekeye emlâk ve esvap dahil olmadığını söyleyerek verileni güçlükle kabul etmiştir. O zamanlar kazada iştirak ve vazife tedahülleri bulunması hasebile vüzera ve ricalin servet ve menbaı serveti hakkında izahat vermek adaletin ne gibi vicdanlar tarafından nasıl telâkki ve tatbik edilmiş olduğunu göstermek ve bu hususta tam bir fikir hasıl etmek için biraz bahsetmek faidesiz görülmedi.

O zamanlar bir tarafa serdar olarak gönderilen vüzera ve ümera fütuhatları ganayiminden padişahlara hediye getirmek mutat olup hatta kaptanı Derya Gazi Hayrettin paşa seferden avdette omuzlarında birer pastalçuha ile 2,000 esir ve keza omuzlarında birer kese akça ile ikiyüz gullâm ve ellerinde gümüş tepsi içinde atlas kiselerle biner altını hamil tekrar yüz gullâm ve yine ellerinde altın tepsiler içinde inci ve mercan tesbihler ve gerdanlıklar ve altın kadehler ve sair eşyayi nefiseyi şamil ikiyüz cariye takdim etmişti.

Keza silâhtarlıktan Mısır valisi olan İbrahim paşa kubbe vezirliğile İstanbula davet olundukta bir milyon altın lira kıymetinde seksen bin mis-

kal altundan masnu bir taht ve altın mücevherat ile işlenmiş esliha ve at takımları ve eşyayı saire ve bir kaç yüz hayvan hediye etmiş ve sadrazam Sinan paşa da padişaha incili köşkü bina ve murassalar hediye etmişti.

Bundan başka vezirler ve ümera ıyidiye ve nevruziye namile padişaha resmî hediyeler gönderirlerdi.

Orta halli bir vezirin evvelâ kâhya ve divan efendisi ve mektupçu ve kâhya ve hazine kâtipleri ve imam ve harem kâhyası misillû mütehayyizandan başka hasbetteamül reis ve zabit, silâhtar ağa olmak ve silâhtarlar daima paşanın yanında bulunmak üzere iç ağalarından 24 gedikli ve teşrifatçılık vazifesini yapan selâm ağası ve kapıcılar kâhyası ve hazinedar ve mühürdar ve divattar ve haftan ağası ve çukadar ağa ve iç oğlan başçavuşu ve vüzeranın en ziyade mahremi olan ve ekseriya kölelerinden bulunan çamaşır ağaları ve vekil harç ve anahtar ağası ve sancaktar ve tuğcu başı ve tütüncü başı ve ibriktar ağa ve kilarcı başı ve macun agası ve mekramacı başı ve sofracı başı ve mirahur ve seccadeci başı ve peşkirağası ve sahibi gedik olan kahveci başı ile üç yamağı ki cem'an 80 - 100 kişiye baliğ olan bu maiyeti ile kavas ve tatar ve mehterhane takımı ve seyis ve ükkâm ve meşaleci ve ahçı ve saraydar gibi 150 kişiye baliğ olan huddam ve yaver makamında 4 - 6 kavas ve her vezirin mektupları için bir tatar ağası ve bir tatar oda başısı ve kırk elli tatar ve gedikli iç ağaların zepo denilen üçer beşer hizmetkârı ve koğuş uşakları ve sayisleri ki bunlarda cem'an seksen yüz kişi ve bir tüfekçi başı, bir dili bası ve bunların yanlarında piyade tüfekçilerle suvariden yüz, yüz ellişer nefer asker bulunurdu.

Vüzeranın üçer ve miri miranların ikişer tuğu ve vüzeranın dokuz davul dokuz zurna ve dokuz boru ve dokuz dümbelek ve miri miranların yedişer kat mehterhaneleri olup günde iki nöbet ikindi ve yatsı akabında çalınır ve bir mahalden diğer mahalle azimetlerinde tuğların birisi bir gün evvel konakçı ile gönderilir. diğeri paşanın önünde çekilirdi.

Keza erkânı devlet denilen sadrazam, şeyhülislâm, kaptan paşa ve ecillei sudur vezir kethüdası ve defterdar ve reis gibi uzamayi devletin yalı, konak ve daire sahibi kethüda ve mühürdarları olduğundan başka otuz, kırk dane mülebbis ve müzeyyen iç ağaları ve bir o kadar çukadarları ve ahçı seyis, kayıkçı, saraydar gibi hademe dahili hesap edildikte mecmuu bir kaç yüz kişiye baliğ olup sair darat ve ihtişamı bu nisbette hesap edilmek lâzımgelir. Miri miran, mütesellim, voyvodaların daire masrafları da buna kıyas edilebilir. Netekim o zamanlar İbrahim kâhya bir def'a atlarının bir kısmını bazı bendegânına verdikten sonra artık altmış atım kaldı, badema kimseye vermem demiş olduğu Asım efendi tarihinde yazılıdır.

456

İkinci Mahmut devrinde Terhale ve selânik miri miranlarının dairesi efradı dörtbin kişi ve mahiye verilen muhassasat yirmi beş bin kuruş olup cümlesinin masarifi çıktıktan sonra miri mirana senevî on bin keseyi mütecaviz menfaat kalırmış.

Vaktile bilcümle vüzera ve ketebe ve taşrada bulunan vali ve mirilivaların has ve zeamet ve harç ve muhassasatı muayyeneleri olduğundan ve ilmiye ricalinin dahi harci mevasıktan varidatı mukarrerelerile sudur ve mevali mazullerinin arpalıkları bulunduğundan hazinei devletten bunlara maaş ita kılınmayıp bu suretle hazine bir takım varidatı anlara taksim ve havale etmiş ve harçlardan Rumeli kazaskerleri 4,000 ve Anadolu kazaskerleri 1,500 kese menfaat temin ederlermiş.

Hazinei devletten vazifedar olan ümera ve hademe 12860 kişi olup yeniçeri ağası,miri alem, ser bevvabın, mirahor ve çaşnegir başı, çakırcı başı sipahi silâhtarlar çavuş başı kapıcılar kethüdası cübbeci başı mazul üzengi ağaları vüzera ulema ve ümera ve defterdarlar ve ağalar mahdumları mütekaidin ağalar ve mütekait ehli hiref buğdan ve Eflâk voyvodalarının kapı kethüdaları divanı hümayun ve hazinei amire kâtipleri ve divanı hümayun şakirtleri ahkâmı maliye kâtipleri Enderun gulmanları ve ağaları ve tüberdaranı hassa ve müteferrikagân dergâhı âli çavuşları, bevvaplar, müezzin ve mimar ve etibbayı hasse müneccim şakirtleri saraç ve hademe ve babı hümayun bevvapları mutbak ve kilâr halkı gibi kimselerdi ki aldıkları yevmî alûfe iki yüz bin akça raddesinde idi.

Bununla beraber baştan aşağı rüşvetle iş görmek tahtı memnuiyetten çıkmış ve mubah ve mutat bir hal almıştı. Vazifelerin muvakkat olması sık, sık tebeddüller, aziller nükbetler idamlar devlet işlerinde istikrar husulüne imkân vermiyor eshabı mansıp vaziyetlerinden emin bulunmayorlardı. Halefi seleflerinin menkûbiyet ve mağduriyetini ve tevcihlerin muvakkat olduğunu görünce ayni akıbetin kendi başına geleceğine yakin ve kanaat hasıl ederek aldığı muhassasat gözünü doyurmayarak muvakkaten elde ettiği mansıbın verdiği vâsi salâhiyete istinatla gittiği yerde az zaman zarfında cesim bir servet elde etmeğe say etmekten başka bir iş ve meşgale bulmaz ve görmezdi. Nihayet selsfinin akibetine uğrar ve hayatta kalırsa gayri meşru elde ettiği servetten çadır ve esliha gibi edevatı seferiye hasbelmaslaha bir diğerine verilip nukutu mühimmesi de hazineye alındıktan sonra bakiye kalan cüz'i kısımla imrarı hayat ederdi. Katil ve idamlarda servetinin pek az miktarı veresesine verilir ve bazan vereseye bir irat tahsis kılınır veya maaş bağlanır. mütebakisi mali magsup addile hazinece müsadere edilirdi. hatta devletçe ve valilerce ve derebeylerince yapılan menkûbiyet ve idamlar servete konmak için ika olunurdu.

Abdurrahman Şeref bey tarih müsahabelerinde idam ve seri maktuu teşhir edilen Tepedelenli Ali paşa hakkında diyorki: paşanın mutasarrıf olduğu yüzlerce çiftlikler peder mande veya mülkü müştera olmayıp

gasben elde etmişti. Nitekim misafir olduğu ve ikram gördüğü beyleri ertesi günü katil etmek suretile memleketine vaz'iyet etmesi gayet tabiî hallerdendi.

Bu hal ve ahzü rüşvet cismi devleti ve bünyeyi serveti milliyeyi günden güne mahvetmekte inkıraza sürüklemekte idi. Sokullu Mehmet paşa sedaretinde bu feci hale çok şükür kesel gelmiş fakat paşanın vefatından sonra vaesefaki pek çok ilerilemişti. hatta Kastamoni hükümdarı Ali esfendiyar sülâlesinden musahibi şehriyari olan Şemsi paşa bir gün yalısına beşuş gelerek (Bu gün sultan Murat hazretlerine büyücek bir rüşvet kabul ettirdim. Badema bu lezzet dimağı selâtinde müstekar olur ve intizamı devletin inhilâlini icabederek bu suretle ben de ecdadımın intikamını almış olurum) demiş olduğu Ali efendi künhül ihbar namı tarihinde rivayet etmiştir.

Hele mansıp ve memuriyet tevcihi hususuna baştan aşağıya hediye rüşvet almak devlet teamülüne girmişti.

Hatta öyle ki dördüncü Murat zamanında yankesici kara hırsız zenkahpegân müflisan makulesi adamlar ases başı ve su başıya virgü vererek İstanbulun kalabalık yerlerinde dolaşarak açıkca hırsızlık yaparlarmış. Bundan başka devlet işlerinde entirika cari idi. İşte bir misal: Kasım paşa tersane işçilerinden mürekkep vaktile bir sınıf varmış ki onlar kemerlerine yüz, yüz ellişer kuruş koyup gözü bağlı hırsız, yol bilmez adamları bozahane, meyhane ve fuhuşhanelere gönderir sonra da sen bu kadar miri mali çaldın. yedin deye küreğe yollarlar ve orada altı ay çalıştırarak ellerine bin akça verüp salıverirlermiş [1]

Geçmiş asırlar içinde kalp ve ruhunun dertlerini, tugyanlarını yegâne terennüm eden şair Fuzuli evkaftan doksan akçalık bir vazife almak için padişahtan bir berat istihsal eder. Evkaf mütevellisine götürür, mütevelli tarafından kabul olunmaz. Nihayet mütevelli divanına girer. Bunlarla mülakatını 1286 tarihinde tabedilmiş olan külliyatı divanı Füzulinin 3 - 5 sahifelerindeki şikâyetnamesinde hikâye ettiği görülmektedir: bunlara selâm vermiş rüşvet deyildir deye almamıslar, hüküm göstermiş faidesiz deye mültefit olmamişlar ve hesap ve mes'uliyetten korkuları olmadığını söylemişler.

Hülâsa: netayicül vukuata göre ekser nizamı devletin inhilâline üçüncü Muradın avanı saltanatları meb'de olmuştur: mesavisi ve su'i istimali sabit olanların bihakkın te'diplerine gidilmediğinden memurlarda mes'uliyet korkusu kalmamıştır. Kanunî Süleymanın son devrini ve

---

(1) Netayicilvukuat cilt: 1, sayıfa: 20, 118, 138, 148, cilt: 3, sayfa: 98, cilt: 4, sayıfa: 117.
Tarihi siyasi devleti aliyei osmaniye sadrı esbak Kâmil sayıfa: 235.
Tarih musahabeleri Abdurrahman Şeref sayıfa; 53.
Osmanlı tarihi: Ahmet Rasim sahife: 402

ikinci Selimin bütün saltanatını ve üçüncü Muradın beş senelik bir kısmını sadaret kuvvetile ve şanı şerefle idare etmiş olan Sokullunun vefatı millet için, memleket için büyük bir felâket olmuştu. Çünkü hatta valilikler rüşvetle alınıp satılıyor, her tarafta celali eşkiyası, mütegallibeler türeyordu.

Sultan İbrahim zamanında devlet ve saltanatın idaresi cinci hocaların ve Leh ve moskof kızlarından mürekkep saray kadınlarının ellerine kalmış irtikâp, irtişa, hissiyat, keyfi, entirikalı muamele her zamandan ziyade revaç bulmuş ve padişahın kendisi de rüşvet almış ve istediği eşya ve malzimeyi meccanen tedarik için dükkânları kırdırıp yağma ettirmekten utanmamıştır.

Fazıl Mustafa paşa tarafından kaldırılan saraya hediye takdimi bi'tâti ikinci Ahmet devrinde tekrar ihya edilmiştir.

Üçüncü Ahmet devrinde ise israf ve sefahat son dereceyi bulmuş, çarağan, Lale, Sa'at abat ve kâğıthane safalarının zevkli alemlerine alabildiğine yol açılmıştı.

Müverrih Ahmet Refik beyin dediği gibi [1] kadınların zevk ve eğlence alemlerinde cazip ve müstesna hüsünlerini - işveli bir surette - teşhir etmeleride en ziyade üçüncü Ahmet devrinde vukua gelmişti. Bu devirde kâğıthanenin pür şevki bahar sarılı, kırmızılı, çiçekli çayırları gülgûn ve nazar firip arguvan agaçları, cesim çınarların altında sepzin ve pür sükûn akan sular üzerinde rengâ renk lâlelerin aksi dilâramı görülmüş, yaşmaklara atılan altunların mest ve bitap terennüm edilen neşidelerin akisleri kalplerde kaydı ferdadan azade elim bir rehavet hasıl etmişti.

Filhakika vilâyetlerin harp ve igtişaş içinde geçen sefaletli hayatı, hudut beylerinin barut dumanlarile meşbu sisli ufuklarında akis endaz olan top ve tüfenk sadaları payıtahtta henuz bir tesir husule getirmemişti. Geçmiş harplerin simü zerden mürekkep ganaimi büyük bir israf ile sarf olunuyordu.

Üçüncü Ahmedin kızları birer birer evlendiriliyor parlak ve muhteşem düğünler yapılıyor, bu düğünlerde sarf olunan paralar mühim bir yekûna varıyordu .... Huzzara samur ve kakum kürkler hediye ediliyor ... Gece denizde sallar üzerinde fişenkler atılıyor, mehtaplar yakılıyor kâğıthane boğazına kadar bütün deniz seyirci sandallarile doluyordu.

Her cülus in'amı üçer bin yük akçe ile kapanırdı. İşte bu zevk ve sefahat her sınıf halka, memurlara sirayet etmiş namuskârane kazanç bu hayata kâfi gelmeyerek hırsızlık ve kötülük ala bildiğine ilerleyordu.

---

[1] Şehbal No: 54 sahife 116

lar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artanı masaya yatırılır.

Madde 246 — Aile yurtları hakkındaki kanunu medeni hükümleri mahfuzdur. Aile yurtları

VI - paraların paylaştırılması

Madde 247 — Satılan malların bedeli tahsil edilip alacaklıların sıra cetveli kat'ileşince iflâs idaresi paraların pay cetvelini ve son hesabını yapar. Pay cetveli ve son besap

Madde 248 — İflâsın açılmasından ve tasfiyeden doğan masraflar önce çıkarılır. Rehinlerin bedelinden yalnız rehnin muhafaza ve paraya çevrilmesi masrafları çıkarılır. İflâs masrafları ve masanın borçları

Madde 249 — Pay cetveli ve son hesap iflâs dairesine bırakılır, ve orada on gün kalır. Pay cetvelinin iflâs dairesine bırakılması

İflâs idaresince bırakılma keyfiyeti ve payının miktarı her alacaklıya bildirilir.

Madde 250 — Yukarıki maddede yazılı bırakılma müddeti bittikten ve şikâyet vaki olmuşsa halledildikten sonra idare paraları dağıtmağa başlar, 144 üncü madde hükümleri burada da tatbik olunur. Talikî bir şarta veya muayyen olmıyan bir vadeye muallâk alacaklar için ayrılan paylar sağlam bir bankaya, bulunmayan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına yatırılır. Dağıtma

Madde 251 — İdare, paraları dağıtırken alacağının tamamını alamamış olan her alacaklıya ödenmemiş miktar için aciz vesikası verir. Vesikada müflisin alacağı kabul veya reddettiği yazılır. Kabul halinde vesika 68 inci maddenin 1 inci fıkrasında yazılı senet mahiyetinde olur. Borç ödemeden aciz vesikası

Aciz vesikası 143 üncü maddede yazılı olan hakları verir, fakat müflis mal iktisap etmedikçe hakkında yeniden takip talebinde bulunulamaz ve ihtilâf vukuunda mahkeme seri muhakeme usulile kararını verir.

Madde 252 — İtiraz müddetinin bitmesinden sonra muvakkat dağıtmalar yapılabilir. Muvakkat dağıtmalar

İtiraz üzerine mahkemece henüz intaç edilmemiş bulunan ihtilâflı alacaklar için pay ayrılıp 250 inci madde hükmü dairesinde muhafaza edilir.

Madde 253 — Evvelce kaydedilmemesinden dolayı tasfiyeye girmemiş olan alacaklara aciz vesikası verilen alacaklar hakkındaki hükümler tatbik olunur. Kaydettirilmemiş alacaklar

VII - İflâsın kapanması

Nihaî rapor ve kapanma kararı

Madde 254 — Paralar dağıldıktan sonra idare iflâsa hükmeden mahkemeye son bir rapor verir.

Mahkeme iflâsın idaresinde hata ve noksan görürse tetkik merciine bundan haber verir. Mahkeme tasfiyenin bittiğini anlattıktan sonra kapanma kararı verir. İflâs dairesi kapanmayı ilân eder.

İflâs kakandıktan sonra

Madde 255 — İflâs kapandıktan sonra tasfiyeden hariç kalmış bir mal bulunduğu haber alınırsa iflâs dairesi o mala vaziyet edip sattıktan sonra başka bir merasime hacet kalmaksızın bedelini eksik alan alacaklılara sıralarına göre dağıtır.

Evvelce bankaya yatırılmış olup ta tasarrufu kabil bir hale gelen paralar hakkında da hüküm böyledir.

Şüpheli bir hak mevzuu bahs oldukta iflâs dairesi alacaklılara keyfiyeti ilân eder yahut mektupla bildirir ve 245 inci madde mucibince muamele yapılır.

İflâsın tasfiye müddeti

Madde 256 — İflâs açıldıktan altı ay içinde tasfiye edilmek lâzımdır. Bu müddet içinde tasfiye muamelesi bitmediği takdirde alacaklılar toplanıp basit tasfiye usulünün tatbikına karar verebilir. Bu kararda ekseriyeti meblâğiyenin husulü şarttır. Böyle bir karar verilmemişse tetkik mercii icabına göre müddeti uzatır.

DOKUZUNCU BAP

İhtiyati haciz

İhtiyatî haciz

Madde 257 — Rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş bir borcun alacaklısı, borçlunun yedinde veya üçüncü şahısta olan menkul ve gayrimenkul mallarını ve alacaklarile diğer haklarını ihtiyaten hazcettirebilir.

Vadesi gelmemiş borçtan dolayı yalnız aşağıdaki hallerde ihtiyatî haciz istenebilir:

1 - Borçlunun muayyen ikâmetgahı yoksa;

2 - Borçlu taahhütlerinden kurulmak maksadile mallarını gizlemeğe, kaçırmağa, veya kendisi kaçmağa hazırlanır yahut kaçarsa;

Bu suretle ihtiyatî haciz konulursa borç yalnız borçlu hakkında muacceliyet kesbeder.

İhtiyatî haciz kararı

Madde 258 — İhtiyatî hacze 50 inci maddeye göre salâhiyetli mahkeme tarafından karar verilir. Alacaklı alacağı ve icabında haciz sebepleri hakkında mahkemeye kanaat getirecek deliller göstermeğe mecburdur.

Mahkeme iki tarafı dinleyip dinlememekte serbesttir,

İhtiyatî hacizde teminat

Madde 259 — İhtiyatî haciz istiyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrıyacakları bütün zararlardan mes'ul ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun 96 ıncı maddesinde yazılı teminat vermeğe mecburdur.

Ancak alacak kat'ileşmiş bir ilâma müstenit ise teminat aranmaz.

Alacak ilâm mahiyetinde bir vesikaya müstenit ise mahkeme teminata lüzum olup olmadığını takdir eder.

Tazminat davası ihtiyatî haczi koyan mahkemede dahi görülür.

Haciz kararının mühteviyatı

Madde 260 — Mahkeme ihtiyatî haciz kararını İcra dairesine gönderir. Kararda:

1 - Alacaklının, ve icabında mümessilinin ve borçlunun isim ve ikametgâhı,

2 - Haczin ne miktar alacak için konulduğu,

3 - Haczin konulmasının sebebi,

4 - Haczolunacak şeyler,

5 - Alacaklının zararın tazminile mükellef olduğu ve gösterilen teminatın nelerden ibaret bulunduğu yazılır.

İhtiyatî haciz kararının icrası

Madde 261 — İhtiyatî haciz kararları, 84 den 99 uncuya kadar olan maddelerde, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre icra olunur.

Zabıt tutma ve haciz kararnamesinin tebliği

Madde 262 — Haczi icra eden memur bir zabıt varakası tutar. Bunda haczolunan şeyler ve kiymetleri gösterilir ve derhal icra dairesine verilir.

İcra dairesi ihtiyatî haciz kararnamesinin bir suretini üç gün içinde alacaklı ve borçluya ve icabında üçüncü şahsa tebliğ eder.

Borçlu tarafından gösterilen teminat

Madde 263 — Haczolunan mallar, istenildiği zaman para veya ayin olarak verilmek ve bu hususu temin için malların kıymetleri depo edilmek yahut icra dairesinin bulunduğu mahalde ikametgâh sahibi bir şahıs müteselsil kefil gösterilmek şartile borçluya ve mal üçüncü şahıs yedinde haczolunmuşsa bir taahhüt senedi alınarak kendisine bırakılrbilir.

İhtiyarî haczi tamamlıyan merasim

Madde 264 — Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyatî haciz yaptırmış olan alacaklı kararın kendisine tebliğinden yedi gün içinde ya takip talebinde bulunmağa veya dava açmağa mecburdur.

Borçlu itiraz ederse itirazı alacaklıya hemen tebliğ olunur. Alacaklı tebliğ tarihinden beş gün içinde tetkik merciinden itirazın ref'ini istemeğe yahut dava açmağa mecburdur. Tetkik mercii itirazın ref'i talebini reddederse alacak-

lının karar tarihinden beş gün içinde dava açması lâzımdır.

İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuşsa mahkemece esas hakkında verilecek hükmün tefhiminden itibaren iki ay içinde alacaklı ; takip talebinde bulunmağa mecburdur,

Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahut takip talebinden vaz geçerse veya davası yahut takip talebi, kanunî müddetlerin geçmesile düşerse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalır ve alâkadarlar isterse lâzımgelenlere bildirir.

İhtiyatî haciz sebebine itiraz ve müddeti

Madde 265 — İhtiyatî haciz kararı temyiz edilemez. Ancak kendisi dinlenmeden kararı verilen ihtiyatî hacizin istinat ettiği sebebi borçlu kabul etmezse haciz kararnamesinin tebliği tarihinden beş gün içinde mahkemeye müracaat eder; dava seri muhakeme usulüne tâbidir ve dava esnasında 264 üncü maddedeki müddetler cereyan etmez.

İhtiyatî haczin kaldırılması

Madde 266 — Borçlu nakit veya mahkemece kabul edilecek rehin veya esham yahut tahvilât depo etmek vaya gayrimenkul rehin yahut muteber bir banka kefaleti göstermek şartile ihtiyatî haczin kaldırılmasını mahkemeden isteyebilir.

İhtiyatî hacizden sonra takip

Madde 267 — İhtiyatî haciz üzerine itiraz edilmemiş veya itiraz reddolunmuş ise takip, borçlunun sıfatına ve alacaklının talebine göre icraî haciz veya iflâs yoliyle devam eder.

İcraî hacizlere iştirak

Madde 268 — İhtiyaten haczedilen mallar haciz yolile takip hükümlerine göre icraî hacze inkilâp etmezden evvel bir diğer alacaklı tarafından haczedilirse ihtiyatî haciz sahibi bu hacze kendiliğinden ve muvakkaten iştirak eder.

İhtiyatî haciz masrafları satış tutarından alınır.

İhtiyatî haciz diğer rüçhan hakkını vermez.

ONUNCU BAP

Kiralar hakkında hususî hükümler ve kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi

Adi kira ve hasılat kiraları için ödeme emri ve itiraz müddeti

Madde 269 — Takip, adî kiralara veya hasılat kiralarına mütedair olup ta alacaklı da talep ederse ödeme emri borçlar kanununun 260 ve 288 inci maddelerinde vazılan ihtarî ve kanunî müddet geçtikten sonra sulh mahkemesinden borçlunun kiralanan şeyden çıkarılması istenilebileceği tebliğini ihtiva eder.

Bu tebliğ üzerine borçlu borcunu ödemez veya itiraz etmez yahut itirazı tetkik mercii tarafından refedilirse alacak-

lı itirazın vuku bulmadığına veya ref olunduğuna dair vesikasını göstererek sulh hâkiminden tahliyenin icrasını istiyebilir.

Borçlu borçtan kurtulma davası açmamış ise hâkim tahliye emri verir. Bu emrin temyizi kabil değildir.

Borçlar kanununun 260 ıncı maddesinin kiralıyana altı günlük mühletin hitamında akti feshe müsaade etiiği hallerde, itiraz müddeti üç gündür.

Madde 270 — Kiralıyan evvelce yapılması lâzımgelen icarî takibi yapmadan haiz olduğu hapis hakkının muvakkaten muhafazası için icra dairesinin yardımını istiyebilir (B. K. 267, 269, 281)

Hapis hakkı için defter yapılması

Teahhurunda tehlike varsa zabitanın yahut nahiye müdürünün de yardımı istenebilir.

İcra dairesi üzerlerinde hapis hakkı bulunan eşyanın bir defterini yapar ve rehinleri paraya çevirme yolile takip talebinde bulunması için kiralıyana on beş günü geçmemek üzere münasip bir mühlet verir.

Madde 271 — Gizlice veya cebirle götürülmüş eşya götürülmelerinden on gün içinde icra dairesinin emrile ve zabıta kuvvetile geri alınabilir. Hüsnüniyet sahibi üçüncü şahısların hakları mahfuzdur.

Kaçırılan eşyayı takip hakkı

İhtilâf halinde mahkeme seri muhakeme usulile meseleyi halleder ve karara bağlar.

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayrimenkulün müddeti bittikten sonra bir ay içinde mukavelenin icra dairesine ibrazile tahliyesi istenebilir.

Mukavelename ile kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi :

1 - Tahliye emri ve mündericatı

Bunun üzerine icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayrimenkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Tahliye emrinde:

Kiralıyanın ve kiracının ve varsa mümessillerinin isim şöhret ve ikametgâhları ve mukavele tarihi ve kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair bir itirazı varsa son beş gün içinde daireye müracaatla beyan etmesi ve itirazda bulunmaz veya kendiliğinden tahliye etmezse zorla çıkarılacağı yazılır.

Madde 273 — Müddeti içinde itiraz olunmaz veya itiraz ref'olunursa kiralanan gayrimenkul müddetin hitamında zorla tahliye ve kiralıyana teslim olunur. Ancak tahliye emrindeki müddetin geçmesi lâzımdır.

2 - Tahliye ve teslim

Tahliye edilecek yerde kiralıyana ait olmıyan eşya bulunursa 26 ıncı maddenin hükmü kıyas yolile tatbik olunur.

İtiraz

1 - Müddet ve şekli

Madde 274 — İtiraz etmek istiyen kiracı itirazını tahliye emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde istida ile veya şifahen icra dairesine bildirir.

467

Bu suretle yapılan itiraz tahliye takibini durdurur.

63, 64 ve 65 inci maddeler hükmü tahliye takiplerinde de caridir.

2 - İtirazın ref'i

Madde 275 — İtiraz vukuunda kiralıyan tetkik merciinden itirazın ref'ini istiyebilir.

Tahliye talebi noterlikçe re'sen tanzim veya tarih ve imzası tastik edilmiş yahut ikrar olunmuş bir mukaveleye müstenit olup ta kiracı kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair ayni kuvvet ve mahiyette bir vesika gösteremezse itiraz ref'olunur.

Aksi takdirde refi talebi reddolunur.

İtirazın ref'i üzerine tahliye ve teslim icra edildikten veya ref'i talebi reddolunduktan sonra kiracının veya kiralıyanın umumî hükümlere göre mahkemeye müracaat hakları mahfuzdur.

Kiralanan gayrimenkulde üçüncü şahıs bulunursa

Madde 276 — Tahliyesti istenen yerde kiracıdan başka bir şahıs bulunur ve işğalde haklı olduğuna dair resmî bir vesika gösteremezse derhal tahliye olunur.

Şu kadar ki bu şahıs resmî bir vesika gösterememekle beraber daireye ibraz olunan mukavele tarihinden evvelki bir zamandanberi orayı işğal etmekte bulunduğunu beyan eder ve bu beyanı icra memuru tarafından mahallinde yapılacek tahkikatla teeyyüt ederse memur tahliyeyi tehirle üç gün içinde keyfiyeti tetkik merciine bildirir.

Merci tarafları dinliyerek icabına göre tahliyeyi emreder veya taraflardan birinin yedi gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumuna karar verir. Bu müddet içinde mahkemeye müracaat edilirse takip davanın neticesine kalır.

Daya etmiyen taraf iddiasından vazgeçmiş sayılır.

ON BİRİNCİ BAP

İptal davası

İptal davası ve davacılar

Madde 277 — İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir.

1 - Elinde muvakkat yahut kat'î aciz vesikası bulunan her alacaklı.

2 - İflâs idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin üçüncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri dava açabilirler.

İvazsız tasarrufların butlanı

Madde 278 — Mutat hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebile acizden yahut iflâsın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahut masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye

doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak bu müddet haciz veya aciz yahut iflâstan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

1 - Ana, baba ile evlât ve karı koca arasında yapılan ivazlı tasarruflar.

2 - Kendi yerdiğinin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiat kabul ettiği akitler.

3 - Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydi hayat şartile irat veya intifa hakkı tesis ettiği akitler.

Acizden dolayı butlan

Madde 279 — Aşağıdaki tasarruflar borcunu ödemiyen bir borçlu tarafından hacizden veya mal bulunmaması sebebile acizden yahut iflâsın açılmasından evvelki bir sene içinde yapılmışsa yine batıldır.

1 - Borçlunun teminat göstermeği evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler,

2 - Para veya mutat ödeme vasıtalarından gayri bir suretle yapılan ödemeler.

3 - Vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler.

Bu tasarruflardan istifade eden kimse borçlunun hal ve vaziyetini bilmediğini isbat eylerse iptal davası dinlenmez.

Hile sebebile butlan

Madde 280 — Borçlu tarafından alacaklıları izrar kastile yapılan bir taraflı muamelelerle borçlunun bu kastını bilen veya bilmesi lâzımgelen kimselerle yahut alacaklıların bazılarile uyuşarak diğerlerinin zararına yapılan bütün muameleler tarihleri ne olursa olsun batıldır.

Butlan davalarında muhakeme usulü

Madde 281 — Mahkeme 278, 279 ve 280 inci maddelerdeki hususlardan doğan ihtilâfları seri usulü muhakeme ile görüp hükme bağlar.

İptal davasında müddeaaleyh

Madde 282 — İptal davası borçlu ile hukukî muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçıları aleyhine açılır. Bunlardan başka suiniyet sahibi üçüncü şahıslar aleyhine de iptal davası açılabilir.

İptal davası hüsnüniyet sahibi üçüncü şahısların haklarını ihlâl etmez.

İadenin şümulü

Madde 283 — Batıl bir tasarruftan istifade eden kimse elde ettiğini geri vermeğe mecburdur.

O kimsenin karşılık olarak verdiği şeyin ayni veya bedeli kendisine geri verilir.

Batıl bir tasarruf neticesinde kendisine ödenilen şeyi geri veren alacaklı eski haklarını muhafaza eder,

Bağışlanan hüsnü niyet sahibi ise yalnız dava zamanında elinde bulunan miktarı geri vermeğe mecburdur.

Müruru zaman

Madde 284 — İptal davası hakkı batıl tasarrufun vukuu tarihinden itibaren üç sene geçmekle düşer.

ON İKİNCİ BAP

Konkordato

Konkordato talebi

Madde 285 — Konkordato hükümlerinden istifade etmek istiyen her hangi bir borçlu tetkik merciine bir konkordato projesi verir ve bu projeye mufassal bir bilânço ve defter tutmağa mecbur şahıslardan ise defterlerinin vaziyetini gösterir bir cetvel rapteder.

Mevcut malları ve alacakları borçlarının en az yüzde otuzunu ödemiye yetişmiyen borçlu konkordato istiyemez.

Konkordato talebinin nazara alınması şartları

Madde 286 — Tetkik mercii borçluyu dinledikten sonra onun vaziyetini ve hesaplarının halini ve işlerindeki doğruluğunu ve taahhütlerini ifa etmesine mani olan sebepleri göz önünde tutarak projenin alacaklıları ızrar kastından âri ve borçlunun mevcudile mütenasip olup olmadığı na ve mevcudunun yüzde otuzunu ödemeğe yetişip yetişmiyeceğine göre talebinin muvafık olup olmadığına karar verir.

Mühlet

Madde 287 — Talep muvafık görülürse tetkik marcii borçluya iki aylık bir mühlet verir ve ayni zamanda lâzımgelen bilği ve tecrübeye malik türk vatandaşlarından bir komiser tayin eder.

Komiser borçlunun tasarruflarına nezaret eder ve 290 ve müteakip maddelerle verilen vazifeleri yapar.

8, 11 ve 16 ıncı maddeler hükümleri komiserler hakkında da caridir.

Komiserin teklifi üzerine mühlet iki ayı geçmemek üzere münasip bir müddet uzatılabilir.

Mühletin ilânı

Madde 288 — Tetkik merciince mühlet ilân olunur ve icra dairesile tapu idaresine bildirilir. Borçlu tüccardan ise ticaret sicil memurluğuna ve deniz ticaretile meşğul ise liman dairesine de haber verilir.

Konkordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına ilân tarihinden beş gün içinde her alacaklı istida ile itiraz edebilir. Tetkik merccii bu itirazların hepsini tarafları dinliyerek bir kararla halleder. Verilecek karar tefhimi tarihinden on gün içinde temyiz olunabilir.

İtiraz ve temyiz mühletin cereyanını durdurmaz.

Konkordato talebinin muvafık olmadığına ve mühletin